

Saimaan ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen koulutus Imatra
Kuvataiteen ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Veera Metso

Hyveiden matkantaittaja

Filosofiaa hyveiden kehittämisestä matkan vertausku-
van, tarinoiden ja tarinallisten installaatioiden kautta

Opinnäytetyö 2018

Tiivistelmä

Veera Metso

Hyveiden matkantaittaja. Filosofialla hyveiden kehittymisestä matkan vertauskuvan, tarinoiden ja tarinallisten installaatioiden kautta, 53 sivua, 3 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu

Kuvataiteen koulutus Imatra

Kuvataiteen ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Opinnäytetyö 2018

Ohjaajat: kuvataiteen tohtori Denise Ziegler, kuvataiteilija Radoslaw Gryta

Tämä opinnäytetyö ”Hyveiden matkantaittaja. Filosofialla hyveiden kehittymisestä matkan vertauskuvan, tarinoiden ja tarinallisten installaatioiden kautta” koostuu kirjallisesta osuudesta ja kahdesta installaatiosta ”Resonaatio-instrumentista” ja ”Hyveiden matkantaittajasta”.

Kirjallisessa osuudessa tarkastellaan teoreettisesti ja tarinoiden kautta matkan taittamisen metaforaa ja siihen liittyviä seikkoja, kuten klassisia arvoja totuus, kauneus ja hyvyys sekä vapaus. Installaatiot ovat kolmiulotteinen tutkimus samasta aiheesta. Tässä opinnäytteessä tutkitaan myös installaatioiden narratiivisuutta ja sen välittymistä katsojille.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää installaatioiden pohjalla olevan arvo maailman sisältöä ja mille se rakentuu sekä kuvataiteilijan tapaa siirtää filosofiansa taideteoksiin. Se tarkastelee myös installaatioista katsojille välittyneitä ajatuksia, kokemuksia ja tunteita, joista kerättiin tietoa keskustelemalla näyttelyssä.

Keskeisiä käsitteitä: hyveet, totuus, vapaus, narratiivi, tarina, reflektio, matka, matkantaittaja, kulkuri, resonaatio, installaatio, runous

Abstract

Veera Metso

Folding a(way to Virtues. Philosophy about developing virtues through the metaphor of journey, stories and narrative installations, 53 pages, 3 appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Fine Arts Imatra

Master's Degree Programme in Fine Arts

Master's Thesis 2018

Instructors: Denise Ziegler (Ph.d in Fine Arts), Radoslav Gryta (artist)

This thesis "Folding a(way to Virtues. Philosophy about developing virtues through the metaphor of journey, stories and narrative installations" consists of written study and two installations "The Resonation Instrument" and "Folding a(way to Virtues".

The written part of this thesis discusses theoretically and through examples from stories, the metaphor of journey and concepts related to it, such as the classical values of truth, beauty and good as well as freedom. The installations are a three dimensional study about the same subject. This study also investigated the narrative qualities of installation art, and whether or not the ideas were passed on to the public.

The purpose of the research was to examine the value system behind the installations, what it consists of and why, as well as describe the artist's methods of transforming her philosophy into work of art. Moreover, it examines the thoughts, experiences and emotions of public that came up in the exhibition. The data about it was gathered through discussions with public.

Keywords: virtues, philosophy, truth, freedom, story, narrative, reflection, journey, matkantaittaja, wanderer/tramp, installation, resonance, poetry

Sisällys

Johdanto	6
1 Matkan tarkoitus on kerryttää hyveitä	9
1.1 Arvot ja arvostaminen	10
1.2 Totuus.....	12
1.3 Kauneus ja hyvyys	13
1.4 Hyveet.....	13
2 Hyveiden Matkantaittaja.....	15
2.1 Vapauden kutsu	15
2.2 Kulkuri, muusikko, laulaja/ runoilija	17
2.3 Esikuvani: villinainen, etsijä, taiteilija, klovni, taikuri.....	20
3 Alttiiksi asettumisen periaate työskentelytapanani.....	24
3.1 Geometrinen ajattelu ja kartta-metodi	25
4 Installaatio tarinankerrontamuotona.....	30
4.1 Alkusoitto eli Resonaatio-instrumentti	30
4.1.1 Resonaatiot ja Nuotit.....	32
4.2 Hyveiden matkantaittaja -installaatio.....	34
4.2.1 Opas.....	35
4.2.2 Kompassi / suunnistus	39
4.2.3 Suoja / viitta.....	40
4.2.4 Koetinkivi / tauko	41
5 Johtopäätökset, kotiinpaluu / oivallus.....	45
6 Kuvat.....	49
7 Lähteet.....	50

Liitteet: LIITE 1: 10 Paramis / hyveet vipassana meditaation mukaan
LIITE 2: Teoslista
LIITE 3: Nuotit (skannattuna)
LIITE 4: Kiitos

EPIGRAMMI:

Tämä on kaikenikäisten leikki, joka ohjaa ovelle muistamisen.

Veera Metso

Johdanto

Kuulin Intiassa kansantarinan "Totuuden kätkemisestä". Siinä jumalat pohtivat keskenään, mihin piilottaisivat totuuden (ts. tiedon), etteivät ihmiset saisi sitä selville, koska eivät luultavasti osaisi käyttää tietoa oikein ja ymmärtäisi sen mukana tulevaa vastuuta. Yksi jumalista ehdottaa, että se kätkeäisiin valtameren syvimpään kohtaan, sieltä ei ihminen varmasti sitä löytäisi! "Ei, ei", sanoi toinen, "Kyllä ihminen ennen pitkää sinne tiensä löytää". Muut jumalat miettivät hetken ja nyökyttelivät. "No, entä jos piilotamme sen syvälle maapallon uumeniin?" ehdottaa kolmas jumala. Mutta sinnekin ihmisen uskottiin uteliaisuudessaan kaivautuvan jossain vaiheessa. Hetken jumalat olivat neuvottomia, mitä he keksisivät. Sitten ehdotettiin kätkemään se syvälle ihmisen sisään. Katseet kirkastuivat. "Kyllä! Niin tehdään, sieltä ei arvaa ihminen etsiä!" Ja niin he tekivät.

Työtapani on narratiivisuus. Ihmiset rakastavat tarinoita. Hyveiden matkantaittajasta syntyy kertomus erilaisten matkaan liittyvien vertauskuvien kautta. Tämä on kertomus siitä, kuinka kuljen kohti sisimpääni, kuinka opin muistamaan kuka olen, kuinka minusta muotoutui kulkuri, taiteilija, etsijä, taikuri, laulaja, tarinankertoja, noitakokelas: matkantaittaja. Installaationi muodostavat teoskokonaisuuden, joka kertoo tarinan matkasta ja kulkemisen tuottamista kokemuksista ja oppimisesta. Matkallani pyrin suunnistamaan kohti totuutta, kauneutta ja hyvyyttä. Sen tarkoituksena on kokemusteni kautta kerätä/kasvattaa hyveitä. Hyveiden avulla matkantaittajan on mahdollista löytää vapaus, joka sisältää myös vastuullisuuden. Haluan kasvaa ihmiseksi ja taiteilijaksi, jolla on kertomisen arvoinen tarina. Vaikka se on oma tarinani, pohdin samalla, löytääkö katsoja siitä kokemuspintaa myös omaan elämäänsä. Voiko se olla myös universaali tarina? Mikäli teoskokonaisuuteni onnistuu tuottamaan iloa ja ymmärrystä jokaisen olennon ainutlaatuisuudesta ja samanlaisuudesta, ykseydestä, olen onnistunut. Kohtaamisessa tapahtuvaa välittymistä sain seurata sekä kritiikeissä että kahden päivän näyttelyvalvonnassa. Tuttavat, ystävät ja kollegat ovat matkan varrella ja näyttelyssä peilanneet minulle kallisarvoisia mietteitään ajatusteni ja installaatioiden narratiivisuuden välittymisestä.

Tutkimuskysymykseni ovat

1. Mistä oma ”matkani” koostuu eli mistä, miten ja mille ajatteluni, motiivini, arvomaailmani ja taiteellinen työskentelyni rakentuu
2. Kuinka rakentaa, toisin sanoen kertoa, siitä tarina kolmiulotteisesti installaation muodossa
3. Voiko katsoja matkaseuralaisena reflektoida omia kokemuksia elämästään

-----

Ajatteluni pohjautuu vahvasti itämaiseen filosofiaan, erityisesti jooga-filosofiaan ja Gautama Buddhan opetukseen. Toinen vahva vaikuttaja ovat sadut, kansantarinat ja myytit sekä raamatusta etenkin Jeesuksen vertauskuvat. Pohjois-Amerikan intiaaniheimojen (mm. creekien) opetukset ja tarinat siitä, kuinka ihminen voi elää sopusoinnussa luonnon ja sen eri elementtien kanssa ovat koskettaneet minua syvästi. Tulkintojani ohjaa jungilainen arkkityyppinen ajattelu, jossa tarinoiden henkilöiden ja muiden elementtien ajatellaan edustavan mielen osia ja symboleita. Tapani nähdä ja lähestyä maailmaa ja taiteellista ilmaisua yhdistyy myös symbolismiin. Koen kaikki yllä mainitut samankaltaisiksi tarinoiksi, sillä niissä on paljon luonnon elementtejä ja metaforia. Itämainen joogafilosofia kulkee luokseni myös länsimaisia reittejä, toisten rantojen kautta. Teosofia ja siitä myöhemmin erilleen lähtenyt Rudolf Steinerein perustama antroposofia ovat vahvasti jooga-vaikutteisia. Steiner on puolestaan vaikuttanut vahvasti moniin taiteilijoihin mm. Joseph Beuysiin ja Hilma av Klimtiin. Steinerein ajatukset ovat vaikuttaneet minuun lähinnä taiteen kautta, en ole tutustunut hänen teksteihinsä.

Suurin osa joogafilosofiani tuntemuksesta perustuu kuulemalla ja kokemalla omaksuttuihin ajatuksiin, joten joogafilosofia ja veedinen perintö (eli vanha intialainen tieto) kulkee pohjaveden lailla kaiken alla ja on vaikuttanut niihin symbolisiin elementteihin, joiden avulla jäsennän maailmaa kuten puut, siemenet, juuret, kulku ja matka. *Veda* on sanskritia ja tarkoittaa tietoa, tiedettä ja totuutta (mm. wikipedia).

Näiden lisäksi sanataide, runous ja laulujen lyriikat, on tämän tutkimuksen lähteenä. Runoudessa on paljon sellaista hämyn takana liikkuvaa viisautta, jonka aistin virtaavan minuun. Se on kieli, jota ymmärrän. Se on symbolien ja vertauskuvien kieli, joka ei koskaan täysin riisuudu järjen ja ajattelun edessä. Siinä on

rinnakkain monta tasoa. Se liukuu tajuntaan mielikuvituksen, "mielen kuvien" kautta, tunteena ja aavistuksena.

Musiikki on vaikuttanut ajatteluuni vahvasti, erityisesti kansan- ja maailmanmusiikki, niiden esittämisen tavat ja tarinat, sekä monimuotoisuus. Eli esimerkiksi se, mitä kaikkea musiikki on ollut ja voi olla ja millaisia tarkoituksia sillä on. Olen opiskellut kansanmusiikkia ja toimin myös muusikkona. Olen laulaja ja siksin sanat ja tarinat ovat minulle merkityksellisiä.

Tässä opinnäytetyöprosessissa olen koettanut tehdä näkyväksi ajatteluni muotoutumisen matkaa ja siihen syvästi vaikuttaneita ajattelijoita, taitelijoita ja kokemuksia, sekä koettanut muodostaa niistä yhtenäisen tarinan. Halu kuljettaa tekstin mukana symbolia tai vertauskuvaa tai oikeastaan kuljettaa tekstiä vertauskuvan mukana, on varmasti vaikuttanut kaikkeen: tekstin muotoutumiseen ja siihen millaisista lähteistä olen etsinyt ja mihin tarttunut. Toisaalta se on myös lähes automaattinen tapani jäsenellä maailmaa. Olen muistanut aiemmin kohtaamiani ajatuksia ja ajattelijoita ja löytänyt monia uusia.

Arvojen ja ihanteiden luonnetta käsittelen Kari E. Turusen filosofian kautta. Ihmisen tarvetta merkitykselle ja sen vapauttavaa ja vastuullista luonnetta kuvaan Viktor Franklin ja S. N. Goenkan näkemysten pohjalta.

Matkantaitajan käsitettä ja välineitä avaavan tarinoiden, satujen ja laulun sanojen kautta, Jungilaisen psykologi Clarissa Pinkola-Estesin ajatusten avulla, tuon tuksi taitelijoita ja näyttelyitä, sekä Laura Henrikssonin väitöskirjan laulesta huumorista. Työskentelytavalleni keskeisiä käsitteitä, kuten alttiiksi asettuminen ja kokeminen/koetus, selvitän Tanja Tiekson väitöskirjan avulla. Välitöntä ja rakkautta kohtauksista minulle edustaa Emmanuel Levinasin etiikka.

Minulla on ollut ilo ja kunnia saada niin monia erilaisia ja samanlaisia tienviittoja, lyhtyjä ja majakoita, joita installaationi Opas-sauva kuvaa. Kirkkaimmat tähdet ja majakat taiteenalalla minulle ovat Charles Chaplin, Tove Jansson, Jacques Brel ja Joseph Beuys. Monet muut innoittajani ovat satuhahmoja ja tarinoita. Olen tosin alkanut ymmärtää tämän vasta viime vuosina.

1 Matkan tarkoitus on kerryttää hyveitä

*On monta uskoa päällä maan
ja toinen toistansa kiittää,
mut laulajalla yks usko on vaan
eliniäks hälle se riittää:
Min verran meissä on lempeä, sen verran meissä on iäistä
sen verran meistä myös jäljelle jää
kun päättyvi päivä tää.*

*Ja yhden sen varmaan me tiedämme,
kun löydy ei tietä mistään,
on työtä tehtävä jokaisen
puu tutaan hedelmistään.
Se usko mi sitä ei opeta, sitä uskoa täällä ei tarvita
Se on uskoa usmien, aaveiden, ei uskoa ihmisten.*

*Kuka tietävi, mistä me tulemme ja missä on matkamme määrä?
Hyvä, että me sitäkin tutkimme,
ei tutkimus ole väärä.
Yhden sen varmaan tiedämme vaan
me kuljemme kumpuja mustan maan
ja täällä on meidän eläminen, miten taidamme parhaiten.*

*Ken yhtä ihmistä rakastaa, se kaikkia rakastaapi
ken kerran itsensä unhoitta, se unten onnen saapi
ken kerran itse on onnellinen, se tahtois onnehen jokaisen
ja antaa ja antaa ja antaa vaan oman onnensa aarteistaan.*

Otteita Eino Leinon runosta Hymyilevä Apollo

Toisinaan meidät revitään irti kodistamme ja pakotetaan lähtemään, joskus lähdemme itse ovet paukkuen vannaen, ettemme koskaan palaa, joskus uteliaisuus ja avara maailma houkuttavat muiden ihmisten varoituksista ja huolista huolimatta. Siinä mielessä kuin matka on metafora elämälle, meillä ei juurikaan ole vaihtoehtoja sitten, kun olemme syntyneet.

Uskon, että myyttisissä tarinoissa on jotain, joka auttaa meitä muistamaan itses-tämme ja ihmisyydestä, herättelemään "kollektiivista alitajuntaamme". Saduissa on opettavia tarinoita ja yksi niiden tarkoitus on opastaa meitä toimimaan oikein ja varoittaa elämän "kompastuskivistä". "Muistamiseksi" voisi sanoa myös kasva-mista kohti alati korkeampaa tietoisuutta ja rakkautta, joka vapauttaa. Jotta löy-täisimme syvälle sisimpään, minne totuus on kätkeyty, kuten intialaisessa kan-santarinassa viitattiin. Siinä matkassa hyveet sekä kehittyvät että niitä tarvitaan.

Hyveet kehittyvät alttiiksi asettumalla ts. luottamalla (opas) ja kokemalla, koetinkivillä pysähtymällä. Ne kehittyvät peiliin katsomalla (kompassi) ja välittämällä. Matkan kulkija, jota nimitän matkantaittajaksi, saa suojaa hyveistä ja hyveitä rakentavasta matkantaittamisesta.

1.1 Arvot ja arvostaminen

Ajatus hyveistä liittyy arvoihin ja ihanteisiin. Arvot ja ihanteet ovat asioita tai ominaisuuksia, joita arvostamme. Arvot linkittyvät vahvasti siihen yhteiskuntaan ja kulttuuriin, jossa olemme kasvaneet, vaikka yksilö voi toisinaan myös valita arvonsa. Yksilölle on käytännössä erittäin raskasta, jopa mahdotonta, elää yhteiskunnassa sisäistämättä sen arvoja tai vastustaa niitä. Jokainen kuitenkin arvostaa jotain. Kari E. Turunen summaa kirjassaan ”Arvojen todellisuus, johdatus arvokasvatukseen”, että arvostaminen on yksi keskeinen sielun funktio (Turunen 1992, 10). Kieli on yksi arvostusten ilmaisija ja välittäjä ja eräänlaista arvostamisen toimintaa (em, 10).

Klassiset arvot, ns. platoniset arvot, ovat totuus, kauneus ja hyvyys. Turunen ehdottaa, että loppujen lopuksi kaikki muut arvot ja arvostamiset voidaan johtaa näihin kolmeen ”varsinaiseen arvoon”. Niille on ominaista se, että niitä voidaan tavoitella ja niihin voi suuntautua, mutta niitä ei voi täysin saavuttaa. (Turunen 1992, 22). Se, mitä tarkoittaa totuus, kauneus ja hyvyys, on mutkikkaampaa. Siitä voi olla erilaisia käsityksiä, ja yksiselitteisiä määritelmiä on vaikea luoda (em, 22).

Ihminen on Turusen mukaan sosiaalinen olento ja ihmiseksi kasvaminen on riippuvaista virikkeistä (Turunen 1992, 52). Ihminen ei näin ollen voi omaksua arvoihin suuntautumista ilman siihen opastavaa kulttuurista ympäristöä. Siksi on mielestäni perusteltua rakentaa ja vaalia ihanteita eli hyveitä. Nämä käsitteet ovat Turusen mukaan lähes sama asia (em, 85), sillä ne luovat mahdollisuuksia kasvaa niitä kohti. Turunen kirjoittaa, että arvostusten omaksuminen on kasvatuksen keskeinen sisältö, joka ”siivittää kehitystä” (em, 18). Ihanteellistaminen (esikuvat) on merkittävää esimerkiksi lasten kehitykselle, ja parhaimmillaan arvostukset ovat kehittäviä virikkeitä (em, 89 ja 243). Tässä on perimmäinen vastaus kysymykseen, miksi hyveet ovat keskeisiä tässä tutkimuksessa ja installaatioideni aiheena. Samalla on perusteltua myös pitää tärkeänä tutkia erilaisia näkemyksiä ja

tulkintoja kauniista, hyvästä ja totuudesta ja niiden toteuttamisesta. Toisin sanoen: "Matkustaminen avartaa". Näin tarjoamalla itsellemme ja sitä kautta ympäristöllemme erilaisia näkökulmia voimme todella vaikuttaa omaan todellisuuteemme ja sen muotoutumiseen. Samasta syystä tarvitsemme myös opettajia ja oppaita, jotka avaavat ajattelussamme uusia reittejä ja johtavat harhaan. Eksyminen, jota voisi myös kutsua "virheiksi", on nähdäkseni yhtä tärkeää ymmärryksen kehittymisen kannalta kuin polun löytäminen.

Arviointi on yksi ihmisen toiminnoista ja sillä on oma tarkoituksensa selviytymiselle. Arviointi edellyttää kriteerien eli arviointiperusteiden olemassaoloa. Arviointiperusteet voivat olla näkyviä, mutta myös piilotettuja ja tuntumiin perustuvia (16, Turunen). Tämä aiheuttaa sen, että vaikka aistii jonkin "oikean" odotuksen yhteiskunnassa, sitä voi olla hyvin vaikea saavuttaa ja toteuttaa, koska se jää epäselväksi. Esimerkkinä kysymys siitä, mitä menestys on ja kuinka se saavutetaan. Meillä kaikilla on siitä jonkinlainen kuva, ainakin piilossa, mutta ei varmaa vastausta siihen, kuinka se saavutetaan. Menestystä tulisi monen mielestä kuitenkin tavoitella. Tämä kaikki liittyy arvostamiseen. Arvostusten hahmottamisen sekaavuus on yksi syy "etsimiseeni". En ole kyennyt löytämään yhteiskunnasta yksiselitteisiä arvoja, joiden avulla ja joita toteuttamalla löydän elämäni ja taiteelleni merkityksellisyyden.

Vaikka esimerkiksi Jeesuksen opetuksista on mahdollista löytää yksinkertaisia elämänohjeita ja viitoituksia, kuten "hedelmistään puut tunnetaan", minun oli tutustuttava itämaiseen filosofiaan, jotta myös niistä aukeasi laajempi ymmärrys, sillä tulkinnalla voi ohjata kenen tahansa sanoja ja opetuksia. Erinäiset yhtyvät filosofioiden ja opetusten purot ovat johtaneet minut ratkaisuun ja arvofilosofiani *muotouttamiseen*. Käytän sanaa muotouttaminen, koska se on ollut aktiivista toimintaa, etsimistä ja kokemista, ja pikemminkin minuun passiivisesti iskostuneista arvostuksista pois oppimista tai ainakin niiden uudelleen harkintaa. Sen ydin on tämä: Kun pyrin olemaan parhaan kykyni mukaan (intentio) mahdollisimman hyvä ihminen (tässä opastavat hyveet), rehellinen itselleni ja muille, teen oikein, ja se on riittävästi. Tai kuten eräs intialainen ystäväni sen totesi: "If it comes from your heart, it can't be wrong" (Sethi, 2013). Jokaisen ainutlaatuinen itsensä on nähdäkseni enintään, mitä voi toisillekin jakaa. Vaatii kuitenkin työtä hahmottaa se, mikä

tuo ”ainutlaatuinen itse” on. Uskonnonfilosofiassa tätä kaiketi nimitetään sieluksi. Hahmottamiseen tarvitaan totuuden arvoa ja rehellisyyden ihannetta.

1.2 Totuus

Turusen mukaan totuus on arvona ”puhdas” ja sitä on vaikea määritellä. Juuri se tekee totuudesta arvon. Totuuteen pyrkimisen jatkuvuus tuo ilmi arvon ”ikuisuuden” (Turunen 1992, 33). Välittömyys, välitön oleminen, vertautuu läsnäoloon. Erityisesti läsnäoloon, jonka pyrkimyksenä on mahdollisimman suuri välittömyys, kohtaamisen tila on välitön, ”suora”. Tätä välittömyyttä kutsun rehellisyydeksi. Rehellisyyden ihanne johtaa tunnistamaan ja arvioimaan omia motiivejaan ja sitä millaisesta sieluntilasta ne nousevat. Installaatiossani totuutta symboloi Kompassi, joka on taskupeili (luku 4.2.2).

Turunen määrittää arvojen totuudellisuuden toteutumista haittaaviksi syiksi sosiaaliset pelot ja yksilön ”narsistiset tarpeet” (34, Turunen). Narsistiset tarpeet ovat jatkuvaa haluamista (henkistä ja aineellista), joka kohdistuu ympäristöön. Pyyteen narsismi liittyy tunteen haluun: ihminen kaipaa hyväksyntää ja tuntee tarvetta korottaa itseään. Vallan narsismiin liittyy esimerkiksi halu olla oikeassa eli edustaa oikeaa ajatuskantaa ja asennetta. Ahneuden narsismi ilmenee ihmisen loputtomalta näyttävässä aineellisen hyvän tavoittelussa: Haluamme esineitä, uuden viran, korkeamman aseman, rahaa, tunnustusta muilta jne. (em, 100-101). Ajatus narsistisista tarpeista arvojen ”todellisen” toteutumisen esteenä yhdistyy myös S. N. Goenkan opettaman vipassana meditaation linjaukseen hyveistä pyrkimyksenä, joka auttaa ylittämään egoismin ja mielen illuusiot (toisin sanoen narsistiset tarpeet).

Totuus voi toteutua vain sitä koettamalla. Tietoinen totuus toteutuu vain epäilemällä (Turunen 1992, 34). ”Totuuden arvoluonteeseen kuuluu myös kyky tietämättömyyden sietämiseen, vaikka se syvimmissä juonteissaan on erittäin vaativaa psyykkisesti, koska meillä on taipumus samastua ajatteluun” (em, 32). Tietämättömyys avaa totuudelle polun vaikuttaa ja on siksi tärkeää totuuden aktiivisuudelle (em, 32). Totuudelle on olemassa monia tarkistimia, ns. koettimia, koetinkiviä. Erilaiset sananparret voivat toimia virstanpylväinä, matkan sijainnin tarkistimina, kuten ”luonko kaaosta vai harmoniaa” tai ”kuka minä olen heittäämään

ensimmäisen kiven”. Totuuden käytännöllisyyttä voi testata toiminnalla ja toimivuudella (em, 31).

1.3 Kauneus ja hyvyys

Klassisista arvoista, totuudesta, kauneudesta ja hyvyydestä, käsitelen tässä tutkimuksessa eniten totuutta. Tämä perustuu ajatukseen, että kauneus ja hyvyys seuraavat totuutta tai toisin sanoen, kun seuraa totuuden arvoa, kauneus ja hyvyys toteutuvat kuin itsestään. Kauneus ja hyvyys ovat kuitenkin erittäin olennaisia arvoja myös tämän työn yhteydessä. Kuvataiteeseen kauneuden arvo liittyy kuin itsestään, ja hyvyys liittyy kauneuden kokemiseen vahvasti. Turunen toteaa, että kaikki ihmisten kohtaaminen on luonteeltaan esteettistä. Hänen mukaansa kohtaaminen synnyttää kauneutta. Olemalla tietoinen kohtaamansa arvosta ihminen pyrkii kohottamaan esteettisyyttä. Siksi kauneutta voi Turusen mukaan pitää ihmissuhdearvona. (Turunen 1992, 41). ”Esteettinen elämys perustuu jonkinasteiseen pyyteettömyyteen” (em, 55) ja nostaa havainnon tai elämyksen uudelle tasolle. Taiteissa keskustellaan jatkuvasti kauniin, hyvän ja totuuden merkityksestä ja sisällöstä sanoin ja teoksin.

Turunen arvelee, että hyvyys on näistä arvoista vaikeimmin määriteltävä, mutta se on silti todellinen arvo, jonka pohjalta arviointia tehdään (Turunen 1992, 45). Vaikka käsitykset hyvästä vaihtelevat yksilöiden ja yhteiskuntien välillä, pyrkiminen hyvään on Turusen mukaan todellista; kaikkea perustellaan sillä, että se on jostain näkökulmasta hyvää (em, 48).

Hyvyyden arvo määrittää luonnollisesti hyveitä, joista löytyy erilaisia listauksia eri kulttuureista ja eri aikakausilta. Seuraavassa luvussa esittelen erään buddhalaisen hyve-listauksen/järjestelmän, joka on olennainen tämän työn kannalta.

1.4 Hyveet

Kuten jo aiemmin totesin, Turunen käsittää ihanteet ja hyveet lähes samaksi asiaksi. Ihanteet ovat Turusen mukaan arvoja askeleen konkreettisempia, vaikka arvojen ja ihanteiden rajat ovatkin liukuvia (Turunen 1992, 63). Esimerkiksi totuus on arvo ja rehellisyys on ihanne. (Totuuden koettamiseen vaadittava reflektiivisyys ja epäily ovat nekin ihanteita). Ihanteet koetaan hyviksi ja arvoluontoisia

ihanteita toteuttavaa ihmistä on kutsuttu hyveelliseksi. (em, 85). Ihanteet kehittyvät jatkuvasti ja moralisoituvat yhteiskunnassa, esimerkiksi luonnonsuojelun ihanne on viime aikoina moralisoitunut (em, 84). Hyveet, jotka tässä esittelen, ovat kuitenkin tuhansia vuosia vanhat ihanteet. Voiko siis olla niin universaaleja hyveitä, että ne kattavat muut ihanteet? Toimiiko esimerkiksi buddhalaisuuden ohje ”kunnioita kaikkea elävää”, sillä tässäkin ohjeessa elävän käsite laajenee ja muuttuu.

Matkantaittajan tarkoitus on kerryttää hyveitä. S. N. Goengan (1924-2013) opettaman vipassana meditaation väitetään olevan tunnetun nepalilaisen ”valaistuneen” Siddhartha Gautama Buddhan (joka eli noin 500-luvulla eaa.) opettama tekniikka ja filosofia, joka on säilynyt ”puhtaana” dogmeista ja laikoista. Se listaa kymmenen hyvettä (*10 Paramis*), joita elämän tai elämiemme aikana keräämme matkalla kohti valaistumista. Ne ovat *anteliaisuus, moraalisuus, epätsekkyys, viisaus, yritys, kärsivällisyys, totuudellisuus, päättäväisyys, lempeys* ja *tasapainoisuus* (LIITE 1). Kun sisäisissä ”ruukuissa” on täyteenä vain näitä hyveitä, ihminen on vapautunut. Hyveet myös itsessään auttavat matkalla; ne auttavat ylittämään egoismin ja mielen illuusiot. (www.dhamma.org ja vipassana -kurssit).

Kuinka siis etsiä oikein? Voi etsiä väärästä paikasta, väärään aikaan, väärällä tavalla, tai kysyä väärä kysymyksiä. Erehtyminenkin voi olla oikein, mutta edellyttääkö se, että ymmärtää erehtyneensä? Voikin myös todeta, että sitä, mitä etsii, löytää.

Goenka kertoo viisautta olevan kolmea laatua: vastaanotettua viisautta (suta-maya panna), älyllistä (intellektuellia) viisautta (cinta-maya panna) ja kokemuksellista viisautta (bhavana-maya panna). Kokemuksellinen viisaus nousee omasta eletystä elämästä, sen kautta opitaan tunnistamaan oma sisäinen totuus. Tämä on se taso, joka muuntaa kaksi muuta tasoa omakohtaiseksi tiedoksi ja joka saa aikaan muutoksia. (Hart 1987, 88). Tämä yhdistyy myös Turusen ajatukseen totuuden koettamisesta. Yhdistämme tiedon ja tietämisen käsitteet totuuteen ja viisauteen.

2 Hyveiden Matkantaittaja

"Not all who wonder are lost." J. R. R. Tolkien

Käsitteen määrittely:

Matkantaittaja on tässä tutkimuksessa syntynyt käsite, jonka sisältöä esittelen seuraavissa alaluvuissa. Matkantaittaja viittaa taitoksiin, joita matkantaittajan Suojassakin on (luku 4.2.3) ja tietenkin matkan kulkemiseen. Taittaminen on aktiivista toimintaa ja muodostaa uusiksi taitettavaa. Seikkailija tuntuu etsivän seikkailuja eli jollain lailla uusia ja voimakkaita kokemuksia ensisijaisena motiivinaan. Matkailija on käymässä kuten turistikin. Vaeltaja on olemukseltaan matkantaittajan sukulainen, mutta se ei ole sävyltään yhtä määrätietoinen: vaeltaja ei välttämättä ole tietoisella matkalla. Toisaalta vaeltajaan voi liittää ihmettelyn ja löytämisen, joka saapuu avoimena olemisen ja sallimisen kautta, kuten yllä olevassa Tolkienin lainauksessa ehdotetaan. "Eivät kaikki ihmettelevät ole eksyksissä". Wonder eli ihmettely kuulostaa lausuttaessa samalta kuin englannin kielen wander eli vaeltaminen/kulkeminen ja sanaparteen liittyikin sanaleikki: eivät kaikki kulkevat ihmettelijät ole eksyksissä. Matkantaittaja koostuu kulkurista, villinai-sesta, etsijästä, taiteilijasta, klovnista ja taikurista.

2.1 Vapauden kutsu

"Freedom's just another word for trust". K. Kristofferssonin laulua muokkaillen V. Metso

"Se, jolla on miksi elää, voi kestää melkein minkä tahansa miten". F. Nietzsche (Frankl 2002, 73)

Ajattelussani ja installaatioissani käsitykseni vapaudesta on kaiken perusta, pohjavire. Halu vapautua tuntemaan itsensä ja määrittelemään omat arvonsa ohjaa matkantaittajan kulkemaan tietoisesti. Hyveet auttavat matkantaittajaa vapautumaan omista ja muiden narsistisista tarpeista, ulkoapäin määritellyistä arvoista ja kriteereistä. Ne myös ohjaavat matkankulkua konkreettisesti. Hyveet siis tarjoavat uusia kriteerejä (arviointiperusteita) erilaisten tilanteiden kohtaamiseen ja tällä

tavoin suuntaavat vapauteen. Vapaus sisältää kipua ja edellyttää vastuun kantamista omasta suhtautumisestaan.

Mihail Bakunin vapauskäsityksessä, jota Tanja Tiekso kuvaa väitöskirjassaan ”Todellista musiikkia. Kokeellisuuden idea musiikin avantgardemanifesteissa”, vapaus on aina yhteisöllinen asia eikä ihmisen yksilöllinen ominaisuus. Se liittyy ihmisten toistensa kanssa olemiseen: ”Vapaus on muiden vapaudessa vapaana olemista. Toisen vapaus ei ole (...) oman vapauden raja tai este. Toisen vapaus lujittaa ja laajentaa omaa vapautta, ja oma vapaus tekee saman toisen vapaudelle”. (Tiekso 2013, 269).

Turusen mielestä yksilön vapauden kokemus perustuu suurelta osin siihen, kuinka hän on sisäistänyt arvot ja kuinka päättäväisesti hän jaksaa suuntautua niihin (Turunen 1992, 56).

Itävaltalainen psykiatri Viktor E. Frankl (1905-1997), joka on kehittänyt psykoterapian muodon nimeltään logoterapia, kuvailee kirjassaan ”Ihmisyyden rajalla” kokemuksiaan, huomioitaan ja niille perustuvia psykologisia oivalluksiaan natsien keskitysleirin vankina. Frankl painottaa ihmisen kokemuksesta merkityksestä tärkeimpänä selviytymisen ja mielenterveyden kannalta. Logoterapian mukaan ihmistä ensisijaisesti motivoiva voima on pyrkimys löytää tarkoitus elämälleen (Frankl 2002, 90). Logoterapia eroaa muista psykoterapian lajeista pitäessään ihmistä olentona, jolle tarkoituksen täytyminen ja arvojen toteuttaminen ovat pääasia eikä pelkkä viettien ja vaistojen seuraaminen (em, 95). Jokaisen elämän tarkoitus ja mistä se löytyy, on yksilöllinen, mutta tuon tarkoituksen löytäminen on olennaista ja jokaisen oma vastuu. Tämä linkittyy vipassana-meditaation ajatukseen siitä, että elämisen taito (eli kuinka elää elämä onnellisena) on itse asiassa kuoleamisen taitoa. Buddhan opetuksissa se on olennaista myös valaistumisen ja jälleensyntyminen kannalta, sillä viimeinen reaktio kuoleman saapuessa synnyttää uuden elämän energian, ja se, millainen reaktio on, määrittää seuraavan elämän lähtökohtia. Kun reaktioita ei enää synny ja on puhdistunut kaikista vanhoista reaktioista, ihminen ei enää synny uudelleen. (Vipassana-meditaatio – kurssit 2009, 2010, 2011, 2012). Tällaiset ajatukset korostavat myös vapauteen liittyvää vastuuta. Vapauden saavuttaa vain kantamalla vastuun siitä, miten suhtautuu omaan elämäänsä.

Franklin mielestä keskitysleirien äärimmäiset olosuhteet (joissa yksilöiltä vietiin kaikki karvoja myöten) myös osoittivat, että ihmiseltä ei voida ottaa pois viimeistä inhimillistä vapautta. Tämä on vapaus valita oma suhtautumisensa mihin tahansa annettuun tilanteeseen. (Frankl 2002, 64). Franklin toteaa, että vaikka sellaiset todellisuutensa merkityksen ymmärtävät ihmiset olivatkin harvassa ja moni käyttäytyi kuin ”eläin”, niin jokaisessa ryhmässä oli esimerkkejä luonteeltaan sankarillisista yksilöistä, ja he riittävät todistamaan vapauden valinnan mahdollisuudesta. Nämä yksilöt olivat niitä, jotka epäinhimillisissä olosuhteissa näkivät kärsimystensä sietämisessä merkityksen ja usein oman henkensä uhalla auttoivat muita.

Frankl siteeraa Dostojevskia: ”On vain yksi asia, jota pelkään: etten ole kärsimysteni mittainen.” Frankl toteaa, että yksilöt, jotka kantavat kärsimyksensä ja löytävät niistä elämän merkityksen ja tarkoituksen, ovat niiden mittaisia (Frankl 2002, 65). He säilyttävät henkisen vapautensa ja saavat kokemuksiensa kautta mahdollisuuden todeta, kehittää ja tuntea vapautensa.

”...mutta eivät ainoastaan luovuus ja nautinto anna elämälle tarkoitusta. Jos elämällä on mitään tarkoitusta, täytyy myös kärsimyksellä olla tarkoituksensa. ...Ilman kärsimystä ja kuolemaa ei inhimillinen elämä voi olla täydellistä.” (Frankl 2002, 65). Frankl painottaa, että jokainen elämä ja tilanne ovat ainutlaatuisia eikä niitä voi verrata keskenään. Kukaan toinen ei voi kärsiä toisen puolesta tai ottaa taakkoja pois, vaan niiden kohtaaminen on yksilön vapaus ja vastuu. Franklin toteaa myös, että tapa, jolla ihminen kantaa taakkansa on hänen ainutlaatuinen mahdollisuutensa (em, 74). Tällainen ajatus tarjoaa mielestäni kauniin näkymän vaikeuksien kohtaamiseen merkityksellisenä tapahtumana ja oleellisena osana matkantaitajan kulkua.

2.2 Kulkuri, muusikko, laulaja/ runoilija

Kulkuri, joka on vapauden symboli, liittyy matkantaitajaan vahvasti juuri vapauden teeman kautta. Lisäksi kulkuri on monessa tarinassa kokemuksellista viisautta kerännyt ja heikkojen hätää ymmärtävä (esimerkiksi Tove Janssonin muusikkirjojen Nuuskamuikkunen tai Chaplinin Kulkuri). Koska kulkuri on ulkopuolinen

ja näkee matkallaan erilaisia paikkoja, hän pystyy kenties näkemään asioita erilaisista perspektiiveistä. Kulkija ei ole yhtä romanttinen kuin kulkuri; kulkijaksi voi myös joutua ja olla sitä oman kulttuurinsa kautta. Ei kulkurikaan välttämättä ole osaansa iloisena valinnut, mutta siihen liittyy tarinoiden ja laulujen kautta hyvin paljon romantiikkaa. Tässä tutkimuksessa olen keskittynyt nimenomaan tarinoiden kulkureihin lauluissa ja saduissa enkä juurikaan tosielämän kulkureihin eli hoboihin, joista löytyy muita tutkimuksia.

Laura Henriksson käyttää väitöskirjassaan "Laulettu huumori ja kritiikki J. Alfred Tannerin, Matti Jurvan, Reino Helismaan, Juha Vainion ja Veikko Lavin kuplettiäänitteillä" kulkuriteemaa kuvaamaan vapautta ja riippumattomuutta korostavaa asennetta (Henriksson 2015, 178). Kulkurius on hänen käsittelemissään kappaleissa mielen sisäinen tila, joka ei välttämättä koske varsinaista vaeltamista, vaan kuvastaa identiteetin ja oman persoonallisuuden etsintää. Kappaleet käsittelevät luonnon, ihmisyyden ja ystävyys-teemoja (em, 178). Kulkurius esittäytyy elämänfilosofiana. Mielestäni Henrikssonin kulkuriteeman analyysin ulkopuolelle jää kuitenkin keskeinen teema, jossa kulkuri kuvastaa muusikkoa tai laulajaa, runoilijaa ja tarinankertojaa. Kulkeminen on vahvasti yhteydessä musiikin esittämiseen. Tämä teema esiintyy myös Henrikssonin esittelemillä artisteilla. Niistä kuuluisin lienee Alfred Tannerin "Kulkurin valssi", jossa kertoja hyvin yksiselitteisesti hankkii tarvitsemansa elannon laulamalla ja tanssimalla, tai sitten luonnosta: "Jos liiaksi tien päällä kiristää vyö, niin poikkean taas talohon. Siellä laulan ja laulan ja tanssin, kuin metsien humina se soi...". Laulaminen ja tarinankerronta, on yksi kulkurin elinkeino.

Eino Leino yhdistää runoissaan usein laulajan ja runoilijan samaksi asiaksi kuten runossaan Hymyilevä Apollo. Myös tietäjät ja parantajat, shamaanit, sekä tarinankertajat eli perimätiedon ja oman kansansa kulttuurihistorian ylläpitäjät ovat "laulajia" ja käyttävät laulamista välittämiseen. Suomalaisesta kansanperinteestä ehkä tunnetuin tarina laulamisen mahdista on Väinämöisen ja Joukahaisen kohtaaminen, jossa Väinämöinen laulaa Joukahaisen suohon. Kalevalassa Väinämöinen myös laulaa purtensa kokoon.

Kulkuria ajatellaan yleisesti vapaana ja vastuuttomana yksilönä, joka ei ole sitoutunut mihinkään yhteisöön tai yksilöä laajempaan ilmiöön. Näin varmasti on ollut

myös käytännössä, olosuhteidenkin pakosta. Kulkuri on hyljeksitty yksilö, joka ei kelpaa poikkeavuutensa tähden osaksi yhteisöä. Kulkuri on perinteisesti ollut mies. Matkantaittaja on kuitenkin eräänlainen arkkityyppi, ei mies tai nainen vaan mielen rakenteen tai osan symboli, joka voi ilmentyä sukupuolesta riippumatta.

Matkantaittaja eroaa sitoutumattomuuden ajatuksesta siinä, että hän on sitoutunut ”uskoonsa”, ihanteisiinsa. Matkantaittaja on eräänlainen pyhiinvaeltaja, mutta ei ole sitoutunut kristilliseen tai muuhunkaan uskonnolliseen dogmiin. Ihminen voi olla hyvin sitoutunut tehtäväänsä elää hyveiden mukaista elämää, elämään ”taivasta maan päälle”. Tämä liittyy Jeesuksen toteamukseen, että taivaan valtakunta on maan päällä. Tämä ajatus tulkitsee ”taivaan valtakunnan” siis sisäiseksi tilaksi, ns. hyveelliseksi elämäksi, joka heijastaa sitä myös ympäristöönsä. Matkantaittajaksi tai kulkuriksi ryhtyminen voi olla vapaa ja vaikea valinta. Siitäkin syystä sitoutumattomuuden yhdistäminen siihen ei ole niin yksiselitteistä. Vaatii sitoutumista valita ”toisin”, tulla kyseenalaistetuksi, halveksutuksi, valita erilainen elämäntapa. Ennen kaikkea se kysyy uskoa ja luottamusta omaan arvomaailmaan. Tuota uskoa ja luottamusta voi testata Koetinkivillä ja resonaatioilla, ja selkeillä tarkastuspisteillä esimerkiksi lauseella: Luonko ajatuksillani ja toiminnallani kaaosta vai harmoniaa? Perinteisesti pyhiinvaellus on tapa vahvistaa ja osoittaa uskoaan ja siinä mielessä matkantaittaja on eräänlainen pyhiinvaeltaja. Matkantaittaja on kuitenkin matkallaan koko ajan.

Matkantaittaja etsii täyttymystä symbolisesta tai konkreettisesta kulkemisesta. Matkantaittaja ymmärtää saapuvansa päämääräänsä juuri matkaa taittamalla. Kuten moni muukin henkinen opetus, tämäkin on paradoksi. Sitä tarkoittaa tämän työn kontekstissa sanonta ”matka merkitsee enemmän kuin määränpää”. Määränpää on mahdollinen saavuttaa vain matkalla ja ymmärtämällä, että itse matka on päämäärä. Siksi matkantaittaja ei janoa palkintoa jossain tulevassa, vaan taittaa kierros kierrokselta reittiä sisimpäänsä. Hän nakuttaa kuvanveistäjän tavoin esiin muotoaan materiaalimöhkäleestä tai nostaa silmiltään huntuja, jotka estävät näkemästä sitä, mitä jo on. Hän siis opettelee etsimään sitä, mitä haluaa löytää (”totuuden”), ja kohtaamaan hyväksyen sen mitä peileissä (kompassissa) näkee, vaikka se ei vastaisikaan omia ihanteita itsestään. Olennaista on oppia myös jättämään tilaa sille, mitä ei ymmärrä etsiä, sille, että totuutta ei voi ottaa haltuun,

sitä voi vain tavoitella. Se ei ole täysin määriteltävissä, vaan sen periaate toteutuu vain sitä koettamalla. Tätä Koetinkivi symboloi. (Levinas. Turunen). Tätä käsitte- len myös luvuissa: totuus (1.2) ja kartta-metodi (3.1).

2.3 Esikuvani: villinainen, etsijä, taiteilija, klovni, taikuri

Tässä alaluvussa esittelen merkittävimmät oppaani, jotka ovat vaikuttaneet minuun tai- teilijana ja ihmisenä. Matkantaittajan idean muotoutumiseen ovat vaikuttaneet Clarissa Pinkola Estésin tutkimus villinaisen arkkityypistä, Tove Janssonin elämä taiteilijana ja hänen muumimaailmansa, Charles Chaplinin elokuvat ja elämä, avantgardistien ja Jo- seph Beuysin kokonaisvaltainen taideajattelu sekä Jacques Brelin ilmaisuvoima ja tinki- mätön elämänhalu.

Tanja Tiekso kuvaa väitöskirjassaan Baudelairien ajatusta todellisesta avantgar- distista sellaiseksi, joka ei ole vain taidetta sivuava käsityöläinen ja vanhojen tai- teen kaavojen kuuliainen toistaja, vaan "maailmankaikkeuden totuuksien selvit- täjä ja paljastaja" (Tiekso 2013, 156). Saduissa samankaltaisia ovat myös noidat ja tietäjät, jotka ovat vapaita liikkumaan maailmojen välillä ja uhmaamaan kaiken- laisia sääntöjä taikavoimillaan.

Clarissa Pinkola Estes (s.1945) on kansainvälisesti tunnettu amerikkalainen kir- jailija ja tarinankertoja (*la cantadora*), palkittu runoilija, filosofian tohtori ja psyko- analyytikko. Hän on työskennellyt psykoterapeuttina yli 40 vuoden ajan ja erikois- tunut mm. traumaperäisen stressihäiriön hoitamiseen. Alun perin vuonna 1995 julkaistussa kirjassaan "Naiset, jotka kulkevat susien kanssa. Villinaisen arkki- tyyppi myyteissä ja kertomuksissa" Pinkola Estes kuvaa naisen psyykettä ja sen rakentumista tarinoiden ja arkkityyppien kautta. *Villinainen* kuvastaa naisen psyy- keen vaistonvaraista osaa, joka on uhattuna maailmassamme (Pinkola Estes, 2014). Hän nostaa tarinat noidista ja muista satujen naishahmoista esiin tavalla, joka tuo arvon naiseuden voimavaroille.

Jacques Brel (1929-1978) oli belgialainen Ranskassa vaikuttanut laulaja, lau- luntekijä, kirjoittaja, näyttelijä ja lentäjä. Häntä on kutsuttu myös runoilijaksi hä- nen ylistettyjen sanoitustensa takia. Brelin sanoituksissa on paljon älykästä, in- himillistä ja tarkkanäköistä huumoria ja hänen esitystyyliinsä oli vahvasti kerron-

taan eläytyvä. Myöhemmin uransa aikana hän esiintyi myös elokuvissa, teatterissa, käsikirjoitti ja ohjasi. Brel kuoli 49-vuotiaana keuhkosityöpään, mutta hankki vielä viime vuosinaan lentäjän pätevyyden. Hän oli hyvin elinvoimainen ja eli elämäänsä ”täysillä”. Vaikka Brelin suhtautuminen naisiin oli kyseenalainen, hänen laulujensa yleisinhimillinen huumori, sanankäytön mestarillisuus ja voimakas ilmaisu esittäessä inspiroivat minua syvästi. (Universal, youtube, wikipedia).

”Hän (Jacques Brel) menee voimiensa ääri rajoille, sillä lauluillaan hän ilmaisee elämän tarkoitusta, ja jokainen rivi järkyttää ja saa kuulijan hämmästyttämään.” (Edith Piaf)

Tove Jansson (1914-2001) on maailmankuulu suomalainen taiteilija, joka tuli tunnetuksi erityisesti muumien luoja. Jansson oli kuvittaja, taidemaalari ja kirjailija. Muumien maailmassa on erilaisia olioita/hahmoja, joilla kaikilla on omalaisensa olemus ulkoisesti ja luonteessa. Siellä on muun muassa muumipeikkoja, mymmeleitä, hemuleita, vilijonkkia, ja vaikka he ovat toki myös yksilöitä, kaikilla on omat ”lajityypillisyytensä”. Meistä ihmisistä tuntuu löytyvän jotain hieman kaikista; muumitarinat toteuttavat vahvasti arkkityyppistä ajatusta. Satumaisen lähestymistapansa lisäksi ja sen sisällä Jansson ottaa myös kantaa maailmanmeenoon, vaikkei sitoudukaan poliittiseen agendaan. Maailmansotien aikaan Tove Jansson kuvitti suomenruotsalaiseen Garm lehteen ja pilakuvat olivat muuta tuotantoa poliittisempia. Tove Jansson onkin todennut: ”kaikki hyvä taide on elämää ja kaiken elävän ja aidon ilmauksen täytyy tehdä maailma paremmaksi”. Jansson toteuttaa ”maailmanparannustaan” Pikku Myyn tuikkivin ja ilkkurisin silmin, Muumimamman lempeydellä ja elää elämäänsä Nuuskamuikkusen omaehtoisesti. Luonto ja irtiotto karuun Harun saareen oli tärkeä osa hänen elämäänsä, ja näin myös taidettaan. Janssonin kirjoitus on täynnä oivaltavaa ja tarkkanäköistä huumoria sekä kuvataiteilijan, maailmaa katsovan, visuaalisuutta. Hän onnistui mielestäni yhdistämään koko kykyjensä kirjon ja tuottamaan näin moniaistillisen ja kokonaisvaltaisen kokemuksen. (Westin 2008, Jansson).

Englantilaissyntyisessä elokuvaohjaaja, näyttelijä, käsikirjoittaja, säveltäjä **Charles Chaplinissa** (1889-1977) on nähdäkseni paljon samaa kuin Tove Janssossa. Arkkityyppinen tarinankerronta, vahvan hahmon luominen ja tarinamaailman kokonaisvaltainen hallinta (luomisessa) sekä inhimilliset empaattiset tarinat,

jotka kerrotaan huumorin kautta, ovat vahvoja yhdyskohtia. Chaplinin keskeinen tarinankuljettaja on hänen luomansa hahmo "The Tramp", kulkuri. Suuri ero on siinä, että Chaplinin tarinoissa hahmot eivät puhu. Tunteet ja tapahtuman tunnelma välitetään keholla, ilmeillä ja musiikilla. Kulkuri on köyhä ja tuntuu joutuvan pulaan tuon tuostakin. Hänen lapsenomaisen optimistisuutensa ja järkkymätön oikeudentaju kuitenkin ohjaavat kulkurin jatkamaan ja lopulta (kuten saduissa) "hyvyys" voittaa. Kesällä 2017 osallistuin Mustan ja Valkoisen teatterin festivaalin yhteydessä järjestettyyn klovneria-työpajaan. Voimakkaimmin minuun jäi elämään lause: "Klovni ei ole tyhmä, klovni on lapsi". Lapsenomaisen lähestyminen maailmaan ikään kuin "tyhmänä" ja "naiivina" on tarinoissa paljon käytetty tapa kuvata yhteiskunnan rakennetta paljastavin silmin. Voltairen "Candide" on tästä hyvä esimerkki ja Dostojevskin "Idiootti" (Voltaire 1973, Dostojevski 1993). Valitettavasti monissa tarinoissa, kuten näissä edellä mainituissa, lapsenmielinen "hölmöys" tuhoutuu maailman jaloissa. Saduissa näin ei käy, ei ainakaan Chaplinin eikä Janssonin saduissa. Ihmeellisen asenteen, lapsenmielisen, leikkimielisen asenteen kautta löytyy ratkaisu. (Kuten mörön voittaminen Viisi Legendaa-elokuvassa ja Harry Potter ja Azkabanin vanki kirjassa luvussa Koetinkivi 4.2.4).

Myös Tove Janssonin yksi keskeisimmistä hahmoista on kulkuri, Nuuskamuikkunen. Monet muutkin hahmot toteuttavat kulkurimaista omaehtoisuutta muumi-laaksoon kulkeutuen tai sieltä lähtien. Nuuskamuikkunen sopii kuitenkin kulkurin vapauden tematiikkaan kuin nakutettu ja vie sen ihanteellisesti hieman pidemmälle, niin kuin vain saduissa voi. Nuuskamuikkunen lähtee syksyllä etelään ja palaa taas keväällä. Kevään voi arvata saapuneen kuullessaan Nuuskamuikkusen huuliharpusta tutun melodian. Hän ei muuta muumitaloon, vaikka siellä olisi-kin tilaa, vaan asuu joen rannalla teltassaan, pitää nuotiota telttansa edessä ja onkii kalaa. Hän polttaa myös piippuaan, joka osoittaa symbolisesti hänellä olevan aikaa (kuten onkiminen ja soittelukin), on hyvä kuuntelemaan ja antaa viisaita neuvoja. Nuuskamuikkunen antaa itsestään rauhallisen, tyytyväisen ja itseriittoisen kuvan, on siis riippumaton. Kuitenkin kulkija palaa joka kevät. Se on osa kulkijan sykliä, vaikka hän on liikkeellä ja vapaa, hän ei ole täysin sitoutumaton.

Kaksi Espoon modernin taiteen museon, EMMAn, näyttelyä ovat tehneet minuun syvän vaikutuksen ja innoittavat minua matkaamaan: "Arjen muotoilija -Rudolf

Steiner” 2014, jossa ohella oli myös näyttely “Feel the Spirit”, mukana mm. Hilma av Klint, Joseph Beuys ja Olof Eliasson, sekä kevään 2017 “Joseph Beuys – Toisin ajatellen” näyttely.

Joseph Beuys (1921-1986), saksalainen taiteilija ja vaikuttaja uskoi taiteen parantavaan voimaan. Hän oli käsitetaiteen keskeisiä hahmoja, poliittinen aktiivi ja opettaja. Hänen taiteensa kirjo on laaja ja monipuolinen. Beuys oli perustamassa vihreää puoluetta Saksaan ja vaatii myös kasvien ja eläimien oikeuksia. Fluxus-liike, jonka perustajajäsen Beuys oli, vaikutti audiovisuaalisen ja ekologisen taiteen syntyyn. Beuysin mukaan yhteiskunta on yhteinen taideteos ja sitä tulisi muokata lisäämällä luovuutta. Hänen omia keskeisiä käsitteitä olivat *luovuus*, *tasa-arvo*, *sosiaalinen veistos* ja *FIU (The Free International University of Creativity and Interdisciplinary Research)*. Beuys sai vaikutteita kokonaisvaltaiseen ajatteluunsa Rudolf Steineriltä (1861-1925) ja Richard Wagnerilta (1813-1883). Beuysin mukaan kaikki on taidetta, myös politiikka. Taide on väline yhteiskunnan uudistamiseen, taideteos on kaikkea uuden järjestyksen luomista. (EMMAN näyttelyjulkaisu, 2017).

“Meillä on velvollisuus näyttää mitä olemme tuottaneet luovuudellamme.”

“Syntymän ja kuoleman välisenä aikana kaikilla ihmisillä on kollektiivinen tehtävä maapallolla.”

J. Beuys

Kaikki tuntuu pikkuhiljaa yhdistyvän toisiinsa kuten geometrinen ajatusprosessi. Eri suunnista tulleet yllykkeet ovat ohjanneet minut huomaamaan maailman yhtäläisyyksiä ja eri puoleni yhdistymään. Tämä kaikki on edennyt kokeellisuuden ja intuition saattamana. Olen saanut huomata, että 1900-luvun alussa monet ovat etsineet ja löytäneet vastauksia ja kysymyksiä samoista paikoista: Idän viisauksista, numeroista, geometriasta, uskontojen mystiikasta ja luonnosta.

3 Alttiiksi asettumisen periaate työskentelytapanani

"Mielikuvitus on tärkeämpää kuin tieto." A. Einstein

"Be like water." Colin Power Bruce Leetä mukaillen

Tässä luvussa esittelen työskentelytapaa, jolla muutan filosofista ajattelua ja ajatusprosessejani näkyväksi kartta-metodin ja taiteen tekemisen avulla. Työskentelylleni on olennaista jättää tilaa intuitiolle ja materiaaleille nostaa pintaan ratkaisuja. Sitä määrittää ajatus avoimuudesta asettua alttiiksi tuntemattomaan ja kuuntelemaan luontoa. Se on koettamalla, improvisoimalla, koskemalla ja kokemalla kulkemista. Avoimuuden ihanne vaatii rehellisyyttä ja sallimista.

Avoimuuden ajatus japanilaisen klassisen säveltäjä ja musiikinteoreetikon Toru Takemitsun ajattelussa summaa hyvin työskentelytapani ytimen: "Takemitsun mukaan se, mitä taiteen alueella yleisesti kutsutaan ilmaisuksi, on ennemminkin löytämistä... Taide syntyy todellisuuden "kiehumispisteessä". Äänille tulee antaa vapaus hengittää, mikä onnistuu ainoastaan syvällisen luontosuhteen kautta. Ensimmäisenä edellytyksenä on kuitenkin omien ideoiden esiintuomisesta luopuminen... Ajatus on zen-buddhalaisesti orientoitunut" (Tiekso, 259).

Improvisaatio juontuu latinan sanasta *improvisus* "ennaltanäkemätön, ennalta arvaamaton", improvisoida on tehdä valmistelematta tai toimia niillä mitä on käsillä/saatavilla (vocabulary.com). Improvisaatioon liittyy koetus, sillä siinä ei ole muita vaihtoehtoja, kuin heittäytyä, ei ole valmiiksi sovittuja uomia, joita kulkea. Improvisaatio nousee mielen ja kehon reservistä, joka aukeaa käyttöön heittäytymällä. Sen oppii tekemällä ja kokemalla. Mitä enemmän on tilanteita, joissa tarvitsee soveltaa tietotaitojaan, sitä sulavammaksi siinä tulee. Koetuksen tilanteissa tarvitaan improvisaatiota. Tiekson mukaan *kokeellisuus* ja *kokemus* viittaavat samaan asiaan, kun tarkastellaan latinankielistä alkujuurta "*experienta*"; kokemus (lat. *experientem*), koe/kokeilu (lat. *experimentum*). Tiekso raottaa myös "*kokemuksen*" suomen kielen etymologiaa Antti Salmisen huomioita lainaten. Kokeminen on asioiden kokemisen lisäksi myös konkreettista etsimistä ja verkkojen tarkastamista. Sen avulla saadaan selville asioiden sisältö ja kestävyys. Tämä johtaa ajatukseen, että kokeellisuus on koetus ja sisältää aina mahdollisuuden särkyä ja riskin epäonnistua (Tiekso 2013, 126). Oppiminen vaatii alttiiksi

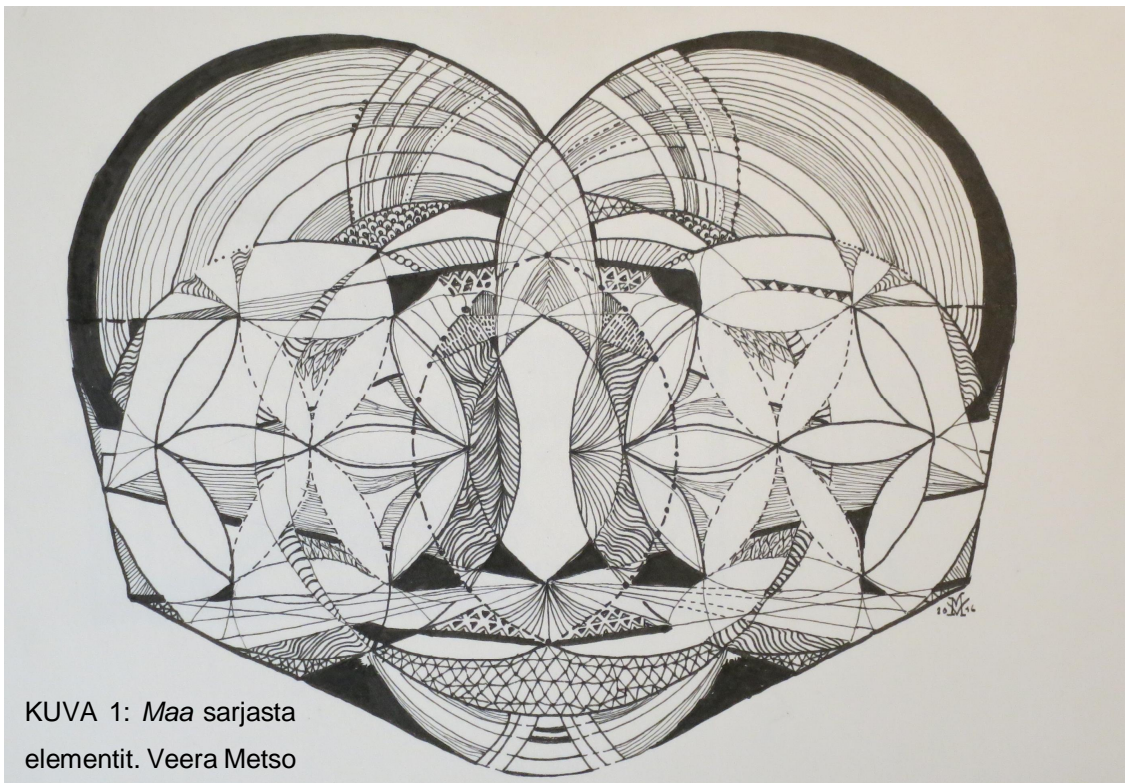

asettumisen epävarmaan, ennalta tuntemattomaan tilanteeseen, ajatukseen tai tekemiseen. Tiekso summaa kokeellisuuden ideaa Brian Enon, kokeellisen säveltäjän, kysymyksellä “Mitä muutakin (musiikki) voisi olla” (em, 258) ja tämä on olennainen kysymys, kun ylipäättään halutaan luoda uutta, uudistaa vanhaa ja muokata esimerkiksi yhteiskuntaa.

Taide on minulle ajattelun avoimuutta, auki olemista ja katsomista toisesta vinkkelistä, mutta ennen kaikkea se on väylä omaan sisimpään. Musiikki toimii siltanana, se on tila joka yhdistää. Se yhdistää toisiinsa aivolohkojen puoliskot, tuo aineettoman aineelliseksi, liikuttaa meitä ja kehojamme. Erityisesti laulaminen on hyvin kokonaisvaltaista (keho, mieli, sosiaalinen, henkinen). Mielikuvitus tekee matkasta niin ihmeellisen kuin vain tahtoo nähdä. Elän taidettani. Elän siis totuuttani. Se on pyrkimys kokonaisvaltaisuuteen. En voi rohkaista luovuutta, joka edistää hyvinvointia, ellen elä hyvin voiden. Taiteen tekemiseeni liittyy siis yhtä vahvasti, kuten mikä tahansa muu seikka, esimerkiksi tekninen toteutus, myös luonto ja sen kunnioitus. Vaikutan ajatuksillani ja teoillani.

3.1 Geometrinen ajattelu ja kartta-metodi

Kuinka yhdestä saa kaksi, ykseydestä enemmän moninaisuutena? Jakamalla.

KUVA 1: *Maa sarjasta*
elementit. Veera Metso

Tapa jäsenellä ajatuksia, jota nimitän ”kartta-metodiksi” on yksi monista miellekarttojen, muistilistojen ja muiden seassa. Se kuitenkin auttaa näkemään asiayhteyksiä hieman eri perspektiivistä, se kannustaa ns. geometriseen ajatteluun. Tämä metodi on kehittynyt käyttöön pyhän geometrian ja metafysiikko Colin Powerin (intwainfinity.com) avartavien ajatusten pohjalta. Geometria on tilan ”mittaamista”, tilallista matematiikkaa. Yksi geometrian laji, joka pyrkii kuvaamaan todellisuuden rakentumista ja ilmiöitä on ”pyhä geometria” (sacred geometry). Siinä käytännössä kaikki ilmiöt ja luonnonsuhteet voidaan kuvata geometrysten suhteiden ja muotojen kautta. Toisin sanoen se lähestyy matematiikkaa ja metafysiikkaa geometrian kautta, ja pyrkii yhdistämään ne. Pyhä geometria tuo perinteiseen matematiikkaan toisenlaisen näkökulman, jossa numeroilla on oma ”laatusa” ja lukusuhteilla erilaisia metafysisiä merkityksiä. Tämä on syvä asia eikä minun ole mahdollista selvittää sitä tässä (eikä tutkimukseni siitä ole läheskään tarpeeksi perusteellista) kuin aivan pintapuolisesti, jotta aukeaa oman kartta-metodini lähtökohta. Pyhää geometriaa voi nähdä paljon esimerkiksi synagogissa ja moskeijoissa sekä tämän hetken villityksissä mandaloihin tatuointeina ja erilaisina värityskirjoina. Kuviot muodostavat monesti kauniita ornamentteja, joissa näkyy usein fraktaaleja. Fraktaali on saman kuvion toistumista ”äärettömään”, pienempänä ja suurempana. Fraktaalialia määrittää spiraali, joka muodostuu Fibonaccin lukusarjan suhteista. Se on läsnä hyvin monessa luonnon rakenteessa kuten auringonkukassa ja romanesco-kaalissa (kukkakaalin sukulainen).

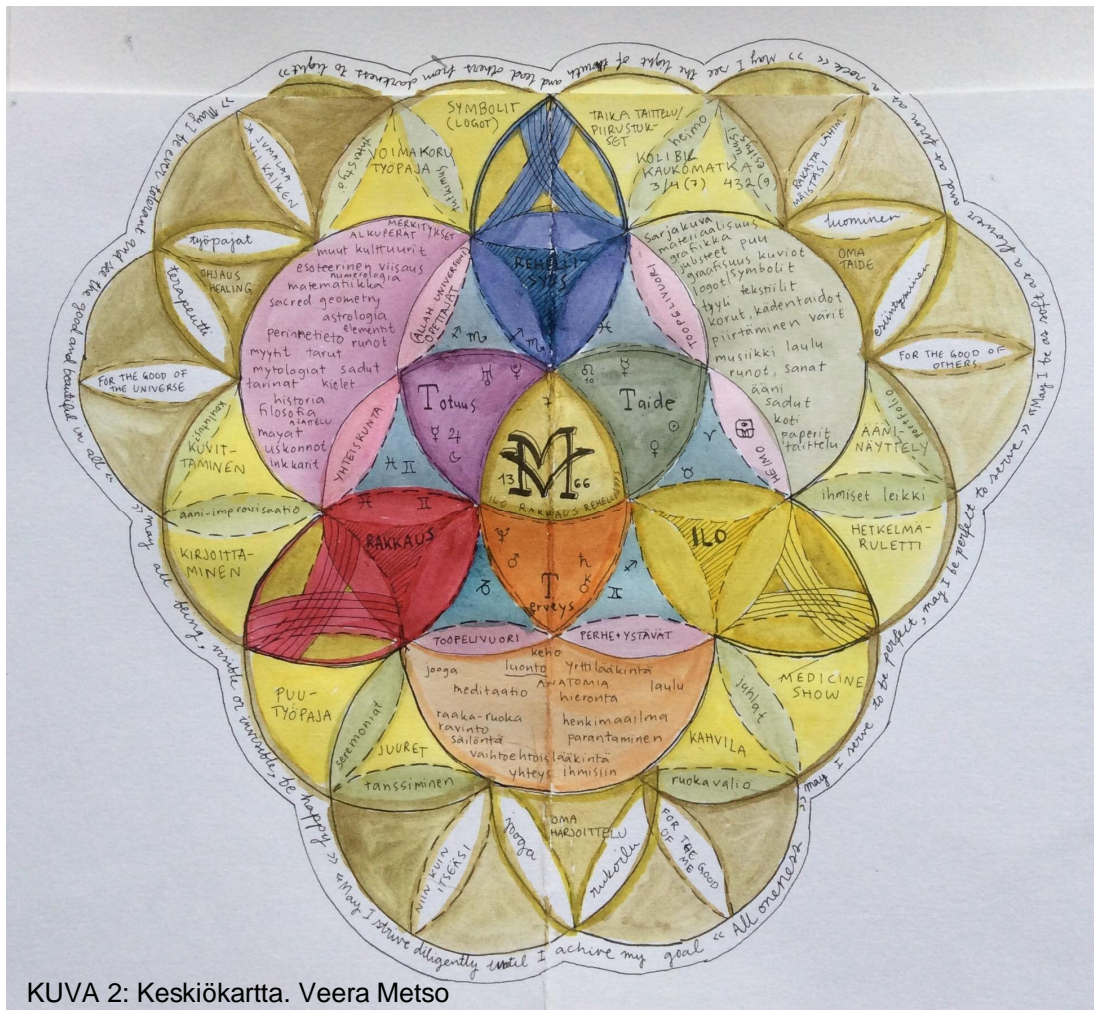
Geometrinen ajattelu avaa näkymän asioihin ja ilmiöihin ”tilallisina”. Asiat linkittyvät ja osuvat toisiinsa ympyröiden ja muiden muotojen kautta. Näin ollen ne ovat jollain tavalla kaikki toisiinsa yhteydessä. Tämä saattaa olla muutenkin ilmiselvää, mutta visuaalisesti listaus tai edes miellekartta eivät tuota samanlaista kokonaisuutta, sillä asiat ”koskettavat” toisiaan vain sivuilta tai yläpuolilta.

Vaikka käytän ajatteluni ja ilmiöiden selkeyttämisen tukena myös muita metodeja, ”kartta-metodi” antaa tilaa ajatuksille virrata ja mahdollisuuden intuitiivisesti suunnistaa mieleni poluilla. Siinä on pyrkimys ”kokonaisuuden” hahmottamiseen, kokonaisuuden piirtämiseen, aivan kuten tässä tutkimuksessa muutenkin. Varsinainen lopputulos ei edes välttämättä näytä katsojalle yhtään sen selkeämmältä, koska monitahoiset mietteet liukuvat toisiinsa, ja kartta on alati joka suuntaan

laajeneva. Se joka tapauksessa selkeyttää näkemyksiäni. Ehkä siksikin, että näkemykset ovat monitahoisia, ja jos ne listataan allekkain, ne jäävät irrallisemmiksi kuin todellisuudessa ovat. Haastavaa on kuvata noita polkuja sanallisesti ja pitää teksti ymmärrettävänä. Uskon, että geometrinen ajattelu voi auttaa ihmistä ymmärtämään kaiken yhteyttä ja ”ykseyttä” (että lopulta rajat ovat vain näennäisiä ja hienojakoisemmalla tasolla olemme kaikki samaa ainetta). Se voi myös edesauttaa olentojen ja ilmiöiden keskinäistä kunnioitusta.

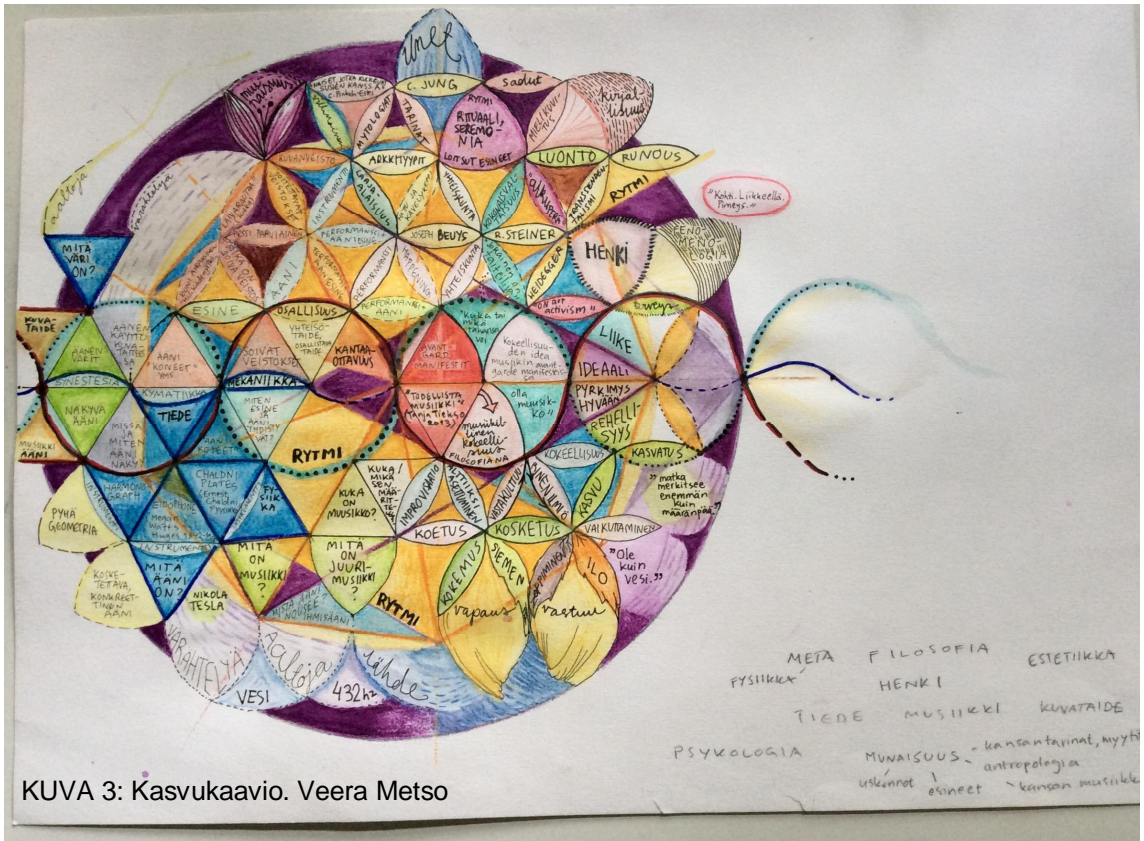
Emmanuel Levinasin ”Etiikasta ja äärettömyydestä” löytyy yhtymäkohtia ajatteluni. Hänelle etiikka on ”sellainen suhde kahden termin välillä, jossa yhtä ei yhdistä toiseen ymmärtämisen synteesi, eikä subjektin suhde objektiin, ja jossa silti yksi on tärkeä tai merkitsevä toiselle, tai jossa niitä sitoo toisiinsa jokin jännite, jota tieto ei kykene ammentamaan tyhjiin ja josta se ei kykene tekemään selkoa”. Etiikan määrittää välitön kontakti, toisen kohtaaminen ilman haltuunottoa (*tietämistä*). Se jättää tilaa arvostukselle, toisen koskettaminen on kohtaamista, mutta toista ei voi *tietää* (eli hallita ajatuksilla ja määritteillä). Jotain kosketuksessa ja kohtaamisessa tulee tiedon rajan tuolta puolen. (Levinas 1996, 25). Vaikka Levinas painottaa etiikan toteutumista ihon tasolla, ruumiillisuudessa, joka asettaa meidät väistämättä alttiiksi (kivulle, haavoittuvuudelle, nautinnolle...) (em, 24), voi mielestäni ajatuksen siitä, että eettinen kohtaaminen ei ota haltuun, että jotain tapahtuu tietämisen tuolla puolen, ”tilassa”, soveltaa vastaamaan geometrisen ajattelun luonnetta.

Metodi toimii niin, että asian luonteesta riippuen se saa jonkin muodon hahmotelman. Esimerkiksi keskiökarttani on yhtenäisempi muoto, koska se kuvaa ”keskiötäni” ns. sielullista ydintäni tai ainakin yritystä kuvata sitä ja selkeyttää omaa tehtävää itselle. Lisäksi siinä johtivat ihanteet ja käsitteet, jotka minulla oli jo tiedossani: taide, terveys ja totuus; rakkaus, ilo ja rehellisyys.

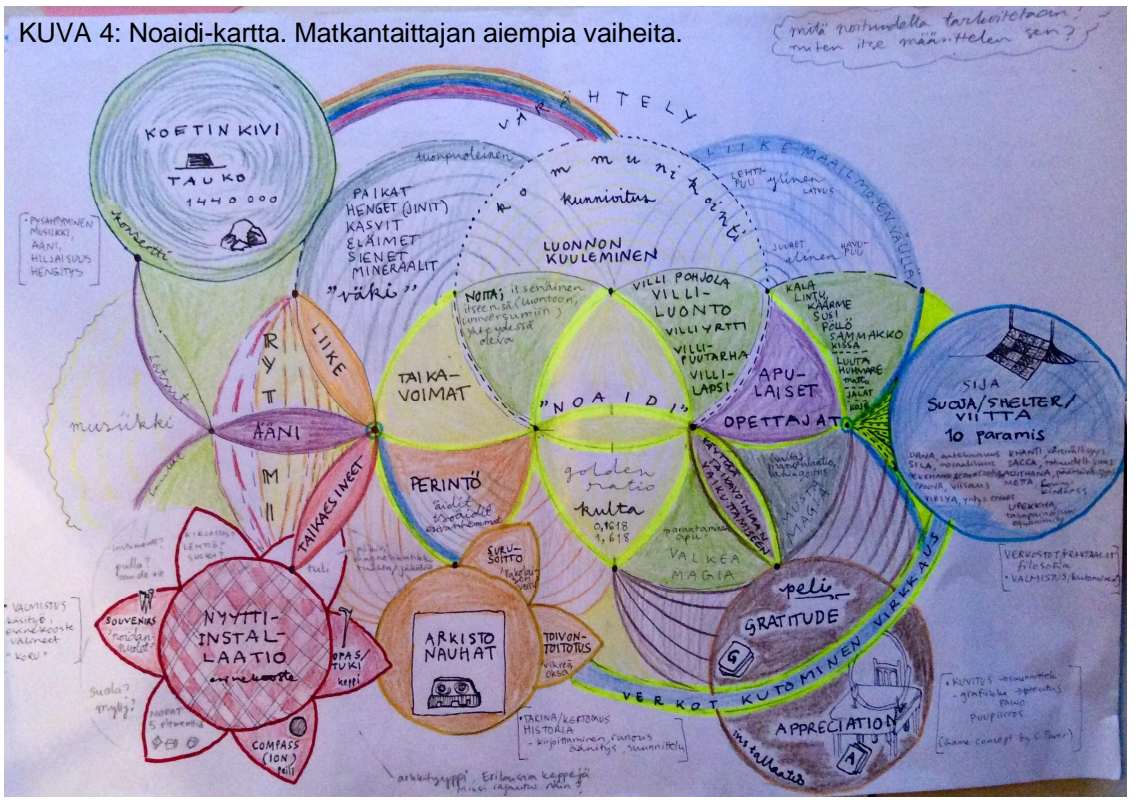

KUVA 2: Keskiökartta. Veera Metso

Toisenlainen esimerkki ovat ajatusprosesseja kuvaavat kartat. Esimerkiksi kuvassa 3 näkyvän 'kasvukaavion' tein taiteen teorian esseitä, "Erään Siemenen manifestia – taiteellisen filosofian perusta", varten. Kasvukaaviossa käsitteet leviävät ja jatkuvat joka suuntaan. Mietin siinä käännekohtaa, joka oli tietyn teoksen lukeminen. Halusin sijoittaa tuon käännekohdan suunnilleen kultaisen leikkauksen kohdalle ja selvittää, mitkä seikat johtivat toisiinsa ja mitkä olivat ne keskeiset käsitteet, jotka prosessista nousivat. Väreillä kuvasin asioiden luonnetta (miltä väriltä ne siis intuitiivisesti minulle tuntuivat) ja koetin auttaa niiden linkittämistä toisiinsa. Tähän "intuitiiviseen tunteeseen" vaikuttavat paljon erilaiset värejä koskevat opit mm. chakroista (intialaisen joogaperinteen kehon energia-keskukset) ja niiden väreistä, maya-intiaanien ilmansuuntien ja elementtien väreistä, astrologian ja sävelten väreistä. Käytän karttojen piirtämiseen harppia ja viivoitinta. Sitten alan nostaa erilaisia muotoja, viivoja ja yhteyksiä samalla, kun nimeän niiden sisältöjä. Värit tulevat viimeisenä.

KUVA 3: Kasvukaavio. Veera Metso

KUVA 4: Noaidi-kartta. Matkantaittäjä aiempia vaiheita.

On kiinnostavaa pohtia, kuinka asiat luonnossa lisääntyvät esimerkiksi solutasolla. Organismien kehittyminen, yhdestä solusta esimerkiksi ihmiseksi, perustuu

solun jakautumiseen, ei siihen, että otetaan jostain lisää soluja ja summataan niitä yhteen. Geometrisessä ajattelussa syntyy myös kolmas tila: se mitä on kahden (tai useamman) ilmiön/asian välissä, mutta se ei ole tyhjää, sillä kaikki koskettaa toisiaan. Tilaa kaiken välissä tarvitaan myös tarinankerronnassa, jotta katsoja/kuulija saa itse kuvitella ja oivaltaa.

4 Installaatio tarinankerrontamuotona

Installaatio taiteen ilmaisumuotona tukee hyvin tarinankerrontaa, koska siinä katsoja kulkee teoksessa mielikuvituksensa ja mielikuvien avulla. Installaation kohtaa näkee useampia esineitä tai elementtejä ja alkaa mielessään yhdistellä niitä, etsiä yhdistelmästä jotain merkitystä, selitystä. Katsoja muodostaa tarinoita. Teokset perustuvat pitkälti miellelyhtymiin ja suurin taiteellinen ponnistus on siinä, kuinka kommunikoida/tuottaa selkeitä mielikuvia, tai ainakin mahdollisuuksia saada kiinni tarinoista, joita niillä koetetaan viestiä.

Opinnäytetyöhöni kuuluu kaksi installaatiota Resonaatio-instrumentti ja Hyveiden matkantaittaja. Molemmat käsittelevät hyveiden matkantaittajaa eri tasolla. Ne ovat ikään kuin peili toisilleen ja toimivat matkantaittamisessa päällekkäin ja toisiinsa resonoiden.

4.1 Alkusoitto eli Resonaatio-instrumentti

Oven takana

*...on pääsy usvien alta,
on jossain portti ja tie,
on kaikkietävä valta,
jok' ei pettää voi, joka vie.
Niin totta kuin valhekuuteen
näin muuttuvan maan, jossa hengitin,
niin paluun vapauteen
olen löytävä takaisin.*

Saima Harmaja

Resonaatio: myötävärähtely. sonaatio lat. *sonare* soida. Re-etuliite uudelleen/jälleen. Resonaatio liittyy fysiikan resonanssiin ja musiikkiin, puhutaan äänen resonanssista.

”*Resonanssi*-ilmiössä kaksi samantaajuista värähtelijää saavat toisensa värähtelemään. Esimerkiksi kuuloaisti perustuu resonanssiin. Resonanssin synnyttämä signaali etenee äänihermoa pitkin aivoihin, jossa tapahtuu kuuloaistimus. Äänen synnyttämiseen tarvitaan *värähtelijä*, *väliaine*, jota pitkin ääni etenee ja havaitsemiseen *vastaanotin*. Lisäksi tarvitaan *energiaa*, jotta värähtelijä alkaisi värähtelemään.” (peda.net. luettu 28.3.2018).

Instrumentti: keino, väline, työkalu, soitin, mittaus- ja säätölaite, koje (mm. wikipedia, www.suomisanakirja.fi 28.3.2018)

KUVA 5: Resonaatio-instrumentti –installaatio

Resonaatio-instrumentti installaatio koostuu soittimesta, nuoteista, nuottitelineistä ja tahtipuikosta. Resonaatio-instrumentissa on erikokoisia ja muotoisia puisia riipuksia, jotka kolisevat liikuttaessa toisiaan vasten. Ne voi ottaa myös koiriksi, kosketukseen lähelle ihoa. Nuotit ovat nuottien muotoon puettuja runoja, joissa avaan katsojalle oman elämäni resonaatioita eli niitä säveliä (hetkiä ja ihmisiä), joista sieluni laulu syntyy.

Sielun sävelen soittaminen on yksi matkan tarkoitus. Hyveet ja matkantaittajan välineet auttavat tunnistamaan ja tiedostamaan, millaisia säveliä instrumentissa soi, mistä ne siihen tulevat ja mahdollistavat sitä kautta instrumentin virittämisen. Omia lähtökohtiaan, ympäristöään, vanhempiaan ja kokemuksiaan ei voi poistaa tai muuttaa, mutta ne voi nähdä tärkeänä osana oman sävelen syntymistä ja ne voi sitä kautta virittää resonoimaan harmonisemmin. Silloin ne soivat oivalluksia ja lempeyden oppitunteja. Uudet resonaatiot syntyvät myös vanhojen resonaatioiden keskinäisestä kohtaamisesta. Tätä syyn ja seurauksen lakia voi koettaa installaation kautta konkreettisesti: vaikka samat palat (resonaatiot) ovat koko ajan instrumentissa, erilainen kosketus, toisin sanoen suhtautuminen, muuttaa niiden sointia. Joskus ne hipaisevat toisiaan vain hellästi, toisenlaisella liike-energialla ne ottavat kopisten yhteen ja jäävät välillä solmuun keskenään.

Resonaatio-instrumentti on siinä mielessä alkusoitto koko matkalle, että matkantaittaja koostuu niistä ja ohjautuu kulkemaan niiden pohjalta. Lähtökohdat synnyttävät tarpeen vapaudelle ja tietoisemmalle kulkemiselle ja etsimiselle. Samalla resonaatio-instrumentti on myös alati muuttuva, sen sointi muuttuu matkantaittajan kehityksen myötä ja siihen tulee koko ajan lisää uusia säveliä ja moninaisempia melodioita. Se on myös tila, jossa hyveitä tarvitaan ja testataan. Resonaatio-instrumentti ja matkantaittajan muut välineet kulkevat siis päällekkäin. Resonaatioiden joukosta löytyy ensimmäiset suojat, kompassit, koetinkiviä ja oppaita.

4.1.1 Resonaatiot ja Nuotit

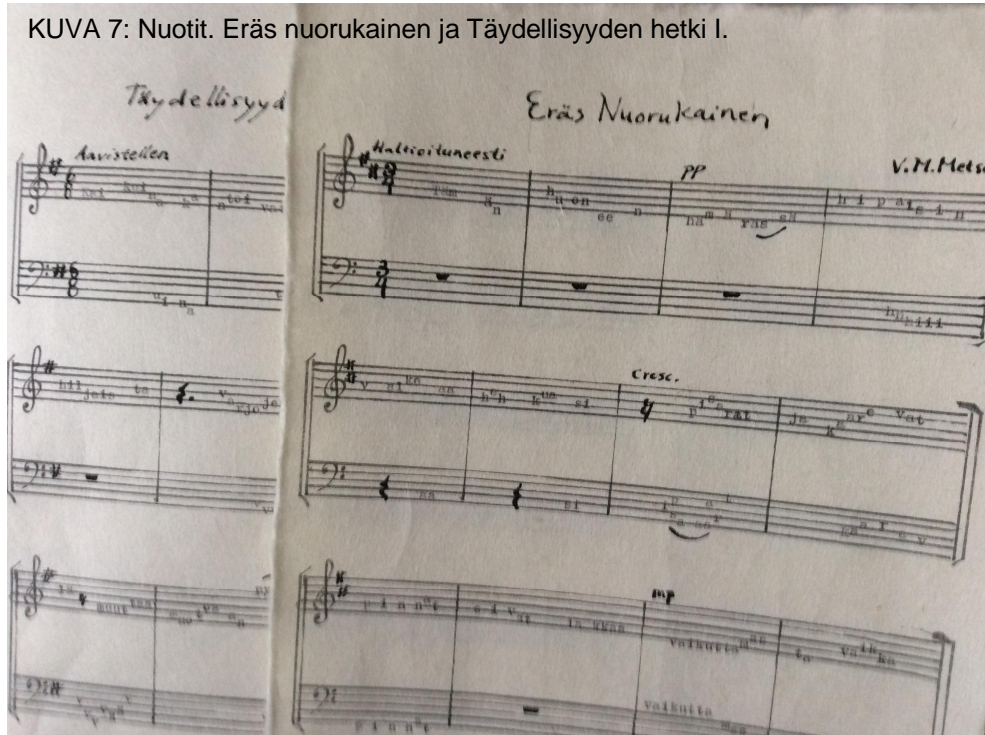
KUVA 6: Resonaatiot.

Tässä instrumentissa resonaatiot ovat (kuvassa oikealta vasemmalle) Isoäiti, Perhe II (2 osaa), Tunnekuuhu, Perhe I, Perhe II, Eräs nuorukainen, Täydellisyyden hetki I, Perhe II, Perhe I, Täydellisyyden hetki II, Perhe I (2 osaa) ja Perhe II. Niiden järjestys kertoo hiljaista tarinaa matkastani. Sijoitin myös nuotit samaan järjestykseen, tosin Perhe I ja II ovat levittyneet eri kohtiin Resonaatio-instrumenttia. Ne muodostavat yhdessä kaarimaisen aallon, joka yhdistyy mielessäni musiikkiin tai äänen kulkuun aaltona. Kuten aiemmin

totesin, Resonaatio-instrumentti ei ole muuttumaton, joten tämä kyseinen järjestys on tärkeä nyt tässä teoskokonaisuudessa. Sitä voi soittaa mihin suuntaan vain.

KUVA 7: Nuotit. Eräs nuorukainen ja Täydellisyyden hetki I.

Nuotit, joihin olen kirjoittanut kappaleiksi runoja, avaavat leikkimielisesti ja kujeillen omia resonaatioitani. Ne avaavat katsojalle/kohtaajalle sitä, mistä oma instrumenttini koostuu ja kysyy, millainen on sinun instrumenttisi tai sielusi laulu. Leikkimielisyys (esimerkiksi se, että Eräs nuorukainen esitetään *haltioituneesti*) rohkaisee katsojaa koskemaan teosta. Runot ja Nuotit löytyvät liitteistä (LIITE 2 ja LIITE 3).

Pukemalla runot nuottien merkkikieleen olen saanut runoihin lisää syvyyttä ja ta-soja kertoa niiden tarinaa. Lisäksi ne kytkevät runot vahvasti musiikkiin. Nuotteissa kuvaan runojen tunnelmien dynamiikkaa musiikillisin merkein: esitystapaa luonnehtimalla, sävellajilla, tahtilajilla ja sanojen "nuotinnoksella" eli sillä, miten ne liikkuvat viivastolla. Kun esimerkiksi runossa "reaktiot työntyvät pintaan", myös nuotit (kirjaimet) nousevat nuottiviivaston yli. Olen tehnyt nuottiviivastot ja dynamiikkamerkinnet musteella japanilaiselle paperille ja kirjoittanut sanat (eli nuotit) kirjoituskoneella. Kokeilin sekä käsinkirjoitusta että kirjoituskonetta. Valitsin kirjoi-

tuskoneen, koska sillä kirjoittaessa tulee rytmi ja ääni. Siinä on läsnä myös kosketuksen paino. Kirjoituskoneen jälki on mekaaninen, kuten on mielestäni myös nuottien merkkikieli. Käden jäljen ja mekaanisen jäljen yhdistämisen liitän intuition ja logiikan yhdistymiseen. Se kuvaa mielestäni mielen, musiikin ja oppimiseen tarvittavan tasapainon luonnetta.

4.2 Hyveiden matkantaittaja -installaatio

KUVA 8: Hyveiden matkantaittaja -installaatio.

Hyveiden matkantaittaja -installaatiossa matkantaittajan välineitä ovat: OPAS eli sauva, KOMPASSI eli pieni taskupeili, SUOJA eli papereista taiteltu ja ommeltu viitta, sekä KOETINKIVI, joka on polvenkorkuinen luonnonkivi. Käytän sanaa väline, sillä se viittaa välittämiseen ja välissä olemiseen. Väline on jokin sellainen, joka siirtää yhden asian toiseen, se on silta.

Kaikki matkantaittajan välineet linkittyvät myös limittäin keskenään. Esimerkiksi kompassia tarvitaan empatian kehittämiseen sekä oppaiden ja opasteiden seuraamiseen. Koetinkivi taas testaa Suojan pitävyyttä ja vahvistaa sitä edelleen, Kompassi ja Opas auttavat Suojan valmistamisessa ja Koetinkiven kohtaamisessa. Ehkä niinkin paljon, että lopulta Koetinkivi ei olekaan painava liikkumaton

este, vaan toivottu ystävä, jolla voi istahtaa kuuntelemaan pysähdyksen luomaa hiljaisuutta, ja minkälaisia resonaatioita oma instrumentti soittaa.

Matkantaitajan välineet ovat muotoutuneet tarinoiden kulkureiden, taikureiden, noitien ja tietäjien attribuuttien kautta. Niihin kaikkiin liittyy myös omaa symboliikka materiaalivalintojen, muotojen ja toteutustapojen kautta. Kuten olen aiemmin kuvannut työskentelytapaani, olen pikemminkin löytänyt niitä luonnosta ja käsieni kosketuksen kautta kuin kontrolloidusti muotoillut välineet ennalta määritelyyn muotoon.

Opas-sauva saa kaikkunsa monista erilaisista kulkijoista: mystisistä, maagisista, satumaisista ja tuiki tavallisista vaeltajista. Tarot-korttien Narrilla, Erakolla ja Tairurilla on sauva. Sauvat ovat siinä myös yksi laatu, joka kuvastaa tulen elementtiä. (Manik 2001). Tuli puolestaan elementtinä symboloi mm. raivaamista, elämänenergiaa, idealismia, aloittamista ja tietoisuuden valoa. Saduista ja kertomuksista esimerkiksi Taru sormusten herrasta velhoilla on omanlaisensa sauvat (Tolkien 2001), myös noidilla (esim. Tove Janssonin muumien noita) ja kulkureilla on usein kepit. Samoin viitta, joka on samalla suoja, kuuluu usein näiden kulkijoiden asusteisiin.

4.2.1 Opas

VIHREÄ OKSA

(Mirjami Lähteenkorva isoäitini H. Rastamon lausuman mukaan)

*Tien tomusta nostan oksan.
Kuka saattoikaan heittää pois tämän vihreän oksan,
tämän kauniin, elävän oksan,
joka tuulessa keinua voisi, joka kukkinut oisi!*

Sydän, sanoitko jotain?

*Sanoin: Älä hetkeä heitä pois
ole vaan!*

Ole kuin maa, joka hiljaisuudessa saa.

Oi, kuinka tarvitsen onnea tähän

*Vihreä oksa, huoneeseeni metsän tuot,
sen vihreäksi luot ja sen viileyden kesäpäivään suot*

Olen oksa vain, oksa joukossa miljoonain.

*Ei oksa paljon voi, vain odottaa
sadetta, aurinkoa ja kurkottaa*

*Oi, oksa paljon voi!
Viherrä, huminoi*

Opas eli kävelysauva on apu, johon voi tukeutua ja joka ohjaa matkalla, mutta se ei itsessään vie minnekään. Se on ystävä, inspiroiva henkilö, opettaja, tarina, lause tai mikä vain, joka viitoittaa tietä. Tässä tapauksessa se on luonnosta poimittu, mutta silti tarkkaan itse valmistettu esine, koska jokaisen on itse rakennettava ja koostettava omat oppaansa. Opas ei ole pysyvä ja muuttumaton, joka valmistetaan ennen matkaan lähtöä, vaan se muuttuu ja päivittyy koko matkan ajan. Siksi installaatioissa sen alle on sijoitettu siitä veistettyjä lastuja. Opas-sauvassa on myös ”korjausliitos” tästä samaisesta syystä. Tarvitsemme erilaisia oppaita eri aikoina. Voi myös olla, että kompassin avulla olemme todenneet kulkeemme kiertoreittiä tai väärään suuntaan oppaan viitoittamana ja meidän täytyy korjata opasta. Harhaanjohtuminen on olennainen osa tietoisuuden kehittymisen prosessia. Sen avulla voimme tunnistaa ja vahvistaa omaa suuntaamme.

Installaation opas-sauva on veistetty puun muotoja seuraten lepästä, joka on kotimetsästani. Lepällä on vahva symboliikka suomalaisessa kansanuskossa. Se yhdistettiin ihmisen sieluun. On arveltu tämän johtuvan sen kuoren alusen punaisuudesta, joka viittaa vereen (Pulkkinen 2014, mm. 23, 90-91, 144-145). Kasvitieteellisesti leppä on ”pioneeripuu”, se valtaa nopeasti hoitamattomat ojat ja ilmestyy ensimmäisenä hoitamattomille pelloille yms. Se ei yleensä elä kovinkaan vanhaksi, mutta on tärkeä metsän kasvamisen alkutaipaleella. (Hendrik 2002). Lisäksi lehtipuut ylipäättään ajateltiin väyliksi yliseen maailmaan, kun taas havupuut välittivät uhrit tai viestit aliseen maailmaan (Pulkkinen 2014, 39). Opas-sauvan päähän olen liittänyt Suomenlahdella sijaitsevasta mökkisaaresta löytämäni kaarelle kasvaneen ja kelottuneen männyn palan, jossa näin linnun hahmon. Puiden oksat kasvavat kakkärälle olosuhteiden sanelemana. Saarella on tuuliset ja karut olosuhteet meren äärellä.

Muinainen suomalainen kosmogرافia koostui kolmesta päällekkäisestä maailmasta, alisesta, keskisestä ja ylisestä, jonka rakennetta piti pystyssä suuri maailmanpuu. Sen juuret olivat alisessa kuparivuoren päällä ja latvusto ylisessä. Shamaanit kykenivät liikkumaan näiden eri maailmojen välillä. Yliseen matkatessaan shamaani otti jonkin linnun muodon ja aliseen (lankesi loveen) käärmeen tai kalan muodossa. Alisessa maailmassa olivat esivanhemmat, sillä sinne kuolleet siirtyivät, ja ylisessä, joka oli sen ajan ihmisille etäisempi, olivat luojajumalatar ja

syntymättömät sielut linnun muodossa. Jos siis halusi jättää lahjoja yliseen, ne laskettiin lehtipuun juurelle ja jos puolestaan halusi tehdä saman esivanhemmille, uhrin jätettiin havupuiden juurelle. (Pulkkinen 2014, 36-41, 152, 237-238). Siksi minulle on tärkeää, että oppaassa on sekä havu- että lehtipuuta.

4.2.1.1 Lintu, käärme ja sika

Oppaan päässä ylimpänä on lintu ja heti vierellä käärme. Alempana varressa on sika. Kaikki ne osoittavat ”nokallaan” hieman eri suuntiin, lintu ja käärme vastakkaisiin suuntiin. Yhdessäkin ihmisessä on erilaisia puolia ja erilaisia päämääriä, jotka vaikuttavat olevan ristiriidassa keskenään. Olennaista on oppaassakin selvittää se, mikä niitä yhdistää ja löytää sitä kautta vastaus kysymykseen, miksi juuri nämä oppaat.

Käärme on vaistonvaraisuuden, uudistumisen, intuition ja ”pimeiden voimien” symboli, jolla on kaksijakoinen merkitys. Se on monessa kulttuurissa tuonpuoleisen välittäjä ja piilossa olevien voimavarojen vertauskuva. Esimerkiksi intialaisessa kundaliinijoogassa kundaliinienergian (elämän energia) ajatellaan nukkuvan käärmeenä kerällä selkärangan tyvessä. Kun ihmisen kundaliini herää, käärme nousee selkärankaan pitkin ja yhdistää alimmat chakrat (energiakeskukset) ylempiin ja sitä kautta ihmisen suurempiin kosmisiin voimiin. Tämä sama energia on myös se, jonka voimme saada käyttöön äärimmäisissä olosuhteissa.

Käärme liitetään noituuteen ja paholaiseen mm. raamatun syntiinlankeamus tarinan kautta. Siinä käärme (paholainen) houkuttelee Eevan ottamaan hedelmän tiedon puusta ja Eeva puolestaan tarjoaa sen Aatamille. Seurauksena hedelmän syömisestä ihmiselle avautuu käsitys hyvästä ja pahasta, ja Jumala karkottaa heidät Paratiisista. Perinteisesti tämä on ajateltu naisen tuomana vitsauksena koko ihmiskunnalle. Sen myötä ihmiselämä muuttui raskaaksi, työntäyteiseksi, ja sairaudet, kipu ja vaarat tulivat sen osaksi. Lohikäärme ja käärme ovat sukulaisia kristillisessä symboliikassa, ne ovat synnin ja paholaisen symboleita. (Biederman 1996, 176-180, 199-200). Toisaalta käärmeen voidaan tulkita edustavan myös tietoisuutta ja herkkää intuitiivista aistimista syntiinlankeamuksenkin valossa. Hyvän ja pahan tiedon hankkimisen voi tulkita olevan myös olennainen osa kasvua tietoiseksi olennoiksi. Käärme on ollut myös noitiin liitetty eläin ja kuten jo aiemmin

totesin suomalaisessa ja siperialaisessa maailmankatsomuksessa shamaani on voinut ottaa käärmeen muodon liikkueessaan aliseen maailmaan.

Käärmesauva on lääkäreiden symboli. Se oli kreikkalaisen terveyden ja lääkintätaidon jumalan Asklepioksen sauva, jonka voi yhdistää myös raamatun Vanhan testamentin kertomukseen Aaronin ihmeitä tekevästä sauvasta, joka muuttuu käärmeeksi (2. Moos. 7:8-25). Käärme yhdistyy parantamisen taitoon, koska se osaa luoda uudelleen nahkansa ja sillä tavoin pysyä elinvoimaisena ja ”nuortua”. (Biederman 1996, 180-181).

Lintu kuvastaa monelle vapautta. Se osaa lentää, pääsee irti maan otteesta ja voi karata taivaan tuuliin. Lintu näkee korkealta ja laajasti. Pohjoisessa on paljon lintuja, jotka lähtevät talveksi etelään ja tuovat laulussaan taas kevään. Tässäkin mielessä lintu on aivan eri tavalla vapaa: se voi valita pohjoisen olosuhteista vain parhaat päältä ja paeta talven kylmyyttä ja raadollisuutta. Muuttolintu osaa myös suunnistaa merkillisen hyvin ilman ”apuvälineitä”. Ei siis ole ihme, että lintua on pidetty sanansaattajana ja välittäjänä maailmojen välillä. Pääosin lintuun liittyvät uskomukset ja vertauskuvat ovat positiivisia, mutta taruissa esiintyy myös sellaisia, jotka koettiin pelottaviksi (esim. harpyijat). Eri linnuilla on myös oma symboliikkansa, kuten haikaralla, korpilla, kotkalla, haukalla, käellä, satakielellä, joutsenella ym. Toiset tuovat viestin lähestyvistä kuolemasta, toiset ovat petollisia juurilijoita, kun taas toiset kuvastavat hedelmällisyyttä, voimaa, kestävyyttä ja muita tavoiteltavia ominaisuuksia. Lintu ja käärme liittyvät vahvasti yhteen. Monesti käärme kuvataan linnun kynsissä, jolloin se symboloi hengen voittoa alemmista vaistoista. (Biedermann 1996, mm. 196-198, 141-148, 171-173, 176-180).

Sika on ollut monissa vanhoissa kulttuureissa hedelmällisyyden ja hyvinvoinnin symboli, vaikka se nykyään yhdistetään lähinnä likaisuuteen ja huonoon käytökseen (Biederman 1996, 335-336). Sika on myös älykäs eläin. Oppaan sika ilmestyi siihen puun muotojen kautta, en kaivanut tai veistänyt sitä esiin. Siksi minulle on utuisempaa, miksi se siihen tuli. Tulkitsen sen leikkimielisyyden ja huolettomuuden kuvaksi. Monissa saduissa porsaat esitetään hieman yksinkertaisina ja huolettomina, kuten esimerkiksi kolme pientä porsasta (etenkin Disneyn tulkinassa). ”Senkin porsas!” ilmaisu voi osoittaa huonotapaisuuden lisäksi myös kepposteluun tai huolettomaan sotkuisuuteen.

4.2.2 Kompassi / suunnistus

"Look into the mirror who do you see?" Colin Power

KUVA 11: Kompassi.

KUVA 12: Kompassi pussukassaan.

Kompassi on mustasta obsidiaanista valmistettu taskupeili. Siitä voi tarkastaa sijaintinsa, katsoa, missä mennään. Se kuvastaa reflektiivisen ajattelun tarpeellisuutta. Kompassin avulla voi astua hetkeksi tarkkailemaan itseään toisesta perspektiivistä ja koettaa näin laajentaa ymmärrystään. Kompassin tuoma reflektio liittyy vahvasti empatiaan, myötäelämiseen. Kompassi on myös totuuden symboli.

Reflektio eli peilaaminen liittyy myös totuuden koettimeen. On olemassa sanonta: Kohtalo on kirjoitettu otsaan. Muiden on siis helppo havaita se, mutta nähdäkseen sen itse, tarvitsee peilin. Reflektio tuo mukanaan mahdollisuuden lähestyä asioita kriittisesti, lähestyä asioita useammasta eri perspektiivistä. Turunen kirjoittaa epäilyn olevan totuuden vaatimus. Reflektiivinen ajattelu mahdollistaa myös epäilyn (Turunen 1992, 24). Ihminen voi olla tietoinen erehtymisen mahdollisuudesta ja suhtautua myös kriittisesti ja epäilevästi omiin havaintoihinsa. Turusen mielestä havaintoa ei voi suoraan yhdistää totuuteen, vaikka havainnot voivat olla tärkeitä totuuden selvittämisessä. Hänen mukaansa totuus on idea siitä, miten muun muassa havaintoon pitää suhtautua (em, 24).

Olen kontrolloinut kaikkein eniten Kompassin muotoa, kokoa ja luonnetta muihin installaatioiden esineisiin verrattuna. Olen valmistanut sen kivityöstö tekniikoilla erityisiä kivityöstökoneita käyttämällä. Reflektio on hyvin tietoista toimintaa ja

sitä voi opetella ja harjoitella tietoisesti. Kompassi oikeastaan symboloi myös ylipäättään tietoisuutta. Hyveitäkin voi toki harjoitella, mutta esimerkiksi kärsivällisyys ja periksiantamattomuus vaativat kehittyäkseen tietoisuutta, ja toisaalta lempeyttä on haastavampi saada aikaan pelkästään ajattelemalla, sillä se vaatii sallimisen tunteen ja kokemuksen tuoman viisauden (koetinkivi), vaikka lempeyteen voikin suuntautua kompassin avulla.

Kompassissa materiaalin valinta tulee peiliin ja obsidiaaniin liittyvistä kansanuskoksista (Peilin monet kasvot. Tutkielma peilitaikuudesta ja peilin symboliikasta, Veera Metso 2010). Materiaali on tärkeä peilin luonteen kannalta. Obsidiaani syntyy vulkaanisissa olosuhteissa ja sitä esiintyy paljon mm. Meksikon ja Guatemalan alueella. Se on ollut esimerkiksi atsteekkeille tärkeä kivi, josta on valmistettu rituaalisia peilejä. Tällainen peili on ollut noidan/shamaanin väline siirtymisessä esi-isien ja jumalien maailmaan. Kompassilla on myös valkoinen nahk pussukka, johon sen voi laittaa suojaan, sillä sen kiillotettu pinta likaantuu helposti ja näkyvyys huononee. Se on lasimaisuutensa takia myös herkkä särkymään. Se on taskupeili, sillä matkalaisen on hyvä pitää se aina mukanaan.

4.2.3 Suoja / viitta

The Sacred Web

The people who are living on this planet need to break with the narrow concept of human liberation, and begin to see liberation as something that needs to be extended to the whole of the Natural World. What is needed is the liberation of all things that support life –the air, the waters, the trees- all the things that support the sacred web of life.

A basic Call to Consciousness, Haudenosaunee Address to the Western World (1977). (McFadden 1996).

KUVA 13: Suoja, yksitviskohta.

KUVA 14: Suoian kulma nävttelvssä.

Viitta on matkantaittajan Suoja, se on myös yksi hänen attribuuteistaan. Sen saa paikoilleen pysähtyessä katokseksi tai teltaksi, kuten se installaatioissa on aseteltu. Viitta on monella sadun hahmolla, tietäjillä, noidilla, taikureilla ja haltijoilla (mm. J. R. R. Tolkienin Taru sormusten herrasta, J. K. Rowlingin Harry Potter ja kuoleman varjelukset, Aili Somersalon Mestaritontun seikkailut, Tove Janssonin Taikurin hattu). Installaatioiden matkantaittajan Suoja rakentuu hyveistä matkaa taittamalla.

Matkantaittajan Suoja koostuu taitelluista papereista, jotka olen tilkkutäkin tavoin ommellut yhteen. Teoksen tekniikka on itsessään symbolinen. Se on hyvin matemaattinen ja monotoninen; taittelu etenee niin, että edellinen taitos määrittää seuraavan sijainnin: puolesta puolet, puolesta puolet ja niin edelleen. Tämä yhdistyy myös fraktaaleihin ja moninaisuuden tuottamiseen jakamalla lisäämisen sijaan (luku 3.1). Se ei kuitenkaan pääty yhä pienenevään ja paksuuntuvaan paperitaitos möykkyyn, vaan taitos avataan aina välissä. Paperin pintaan syntyy kuvio ja rakenne. Samalla paperin tuntuma muuttuu kohti kangasmaisempaa. Teoksen koostaminen on siis matkantaitetta; tiheämpään viivaan ei voi siirtyä ennen edellisiä taitoksia, tai ainakaan niin, että se sijoittuisi tiettyyn paikkaan. Joukossa on myös muutama täysin kaoottisesti taiteltu palanen vastapainona. Suojan rakentaminen (ts. hyveiden kehittäminen) on tietoista toimintaa, joka itsessään kehittää hyveitä, kuten kärsivällisyyttä ja periksiantamattomuutta, ja siksi tekniikkakin on järjestelmällinen. Suoja kuvastaa hyveiden rakentamista. Suoja näyttää hauraalta ja onkin herkkä likaantumaan. Paperi ei myöskään kestä hyvin vettä, tuulta, aurinkoa, repeämistä tai muita maallisia koetuksia. Viittaan materiaalilla siihen, että Suoja rakentuu henkisistä ominaisuuksista. Kaikki muu on katoavaa ja kontrollimme ulottumattomissa. Kontrolli perustuu nähdäkseni enemmän pelkoon ja haluun hallita ympäristöä kuin rohkeuteen kohdata asiat ja ilmiöt sellaisina kuin ne saapuvat (vrt. Franklin ajatus vapaudesta valita luvussa 2.1).

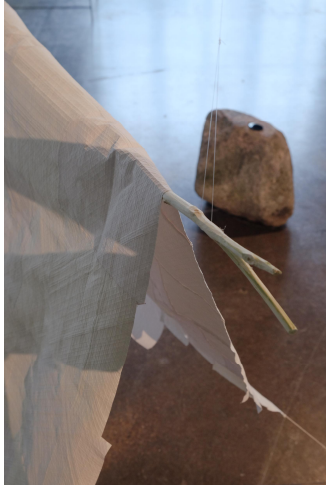
4.2.4 Koetinkivi / tauko

"Pain is inevitable, suffering is optional." fake Buddha quote.

The Cornerstone of Character

Silence is the absolute poise or balance of body, mind and spirit. The man who preserves his selfhood is ever calm and unshaken by the storms of existence... If you ask him: "What is silence?" he will answer: "It is the Great Mystery. The Holy Silence is His voice." if you ask: "What are the fruits of silence?" he will say: "They are self-control, true courage or endurance, patience, dignity and reverence. Silence is the cornerstone of character.

OHIYESA (Dr. Charles Eastman), Santee Sioux. (McFadden 1996).

KUVA 15 ja KUVA 16:
Koetinkivi, Hyveiden matkantaittäjä installaatiossa.

Installaatiossa on myös luonnonkivi, jonka olen nimennyt Koetinkiveksi. Se ei ole matkantaittäjän valmistama esine tai väline, vaan luonnon valmistama. Kiven hinta on 1 440 000 €, mikä viittaa koskemattoman luonnon arvoon. Koetinkiveä matkantaittäjä ei voi itse valmistaa tai valita, hän voi vain valita, kuinka sen kohtaa. Se tulee eteen väistämättä jossain vaiheessa ja useaan kertaan. Koetinkivi on nimensä mukaisesti koetus, eräänlainen testi, joka pakottaa pysähtymään ja joka auttaa kehittämään hyveitä ja keinoja kohdata haasteita. Sen hinta viittaa myös pysähtymiseen vaadittavan ajan arvoon. Samalla se myös testaa hyveitä ja sitä, kuinka hyvin matkantaittäjä niitä toteuttaa. Koetinkivi koettelee matkantaittäjän muiden välineiden toimivuutta. Tästä syystä Suoja on yhdestä reunasta kiinni koetinkivessä. Koetinkivi sana on käytössä myös metallien jalousasteen määrittelyssä, ja se voidaan yhdistää alkemian ajatukseen henkisten ominaisuuksien jalostamisesta. Siihen, kuinka arvoton muutetaan alkemian kautta kullaksi ja opitaan valmistamaan viisasten kivi, joka takaa ikuisen elämän. "Tavallisesta" kivistä tulee Koetinkivi ja taideteos idean kautta. Tässä mielessä taiteilija voi olla taikuri.

Koetinkivi viittaa myös koetukseen ja kokemukseen ja raamatun Jobin kirjan lauseeseen ”koettelee vaan ei hylkää luoja”. (Tiekson kuvausta kokeellisuuden, kokemuksen ja koetuksen yhteydestä käsittelin jo luvussa 3, nekin ovat koetinkiven pohjalla). Jobin kirjassa keskeistä on se, että saatana haastaa jumalan testaamaan Jobin uskoa. On helppo uskoa ja kiittää jumalaa, kun kaikki on hyvin, mutta entä silloin, kun elämä on täynnä vitsauksia. Jumala tarttuu haasteeseen ja antaa saatanalle luvan tehdä Jobille mitä vain, mutta ei ottaa hänen henkeään. Job selviää koetuksista ja lopulta saa kaiken menettämänsä takaisin moninkertaisena. Jobin tarina opettaa nähdäkseni, että elämä koettelee, mutta mikäli näkee koetuksissa laajemman merkityksen, on löytänyt mahdollisuuden kokemuksellisen tiedon (“viisauden”) kasvattamiseen ja vaikeuksista eheänä selviytymiseen. Samaa ajatukseen perustuu itävaltalaisen psykiatrin Viktor Franklinin perustama logoterapia (luku 2.1).

Koetinkiveä tarvitaan tarkastelemaan maiseman kokonaiskuvaa ja sen ymmärtämiseen. Se eroaa siis hieman kompassista siinä, että se pakottaa ”tilan” ja hiljaisuuden äärelle, se on passiivisempaa, sallimista, kun taas kompassi on aktiivista ajattelua ja peilaamista. Joogaopettajani Pem Khandu on sanonut eräällä tunnilla (2015), että keho tietää, mitä tehdä ja kuinka parantaa itsensä, mutta mieli hoptuttaa ja pakottaa esimerkiksi venymään pitemmälle kuin, mihin keho on avautunut. Kehon tarvitsee aikaa ja sallimista avautumiseen, pakottamalla vain pahentaa tilannettaan ja saattaa aiheuttaa loukkaantumisia. Pohjimmiltaan tällainen jooga siis ohjaa oppimaan kehon ja intuition hiljaisia viestejä ja asennot ja hengitystekniikat ovat vain apuvälineitä siihen. Myös Alexander-tekniikan, jota käytetään paljon laulajien, puhujien ja näyttelijöiden ryhdin ja äänenkäytön avuksi, australialainen kehittäjä F. M. Alexander (1869-1955) kuvaa asiaa näin: ”Meidän ei tarvitse tehdä sitä, mikä meissä on hyvää ja luonnollista, riittää että jätämme tekemättä sen mikä ei ole” (Saraste 2006, 57). Koetinkivi luo tauon ja sanotaan, että ”tauo luo musiikin”. Hiljaisuus luo rajat äänille ja on yhtä olennainen osa musiikin syntymisessä kuin siinä esiintyvät äänet. Se rytmittää äänet tarinaksi ja antaa niille paikan ja tilan erottua toisistaan.

Koetinkivi saattaa olla myös koko matkan alkuun sysääjä. Se synnyttää tarpeen muutokseen ja kärsimyksen tunteesta vapautumiseen. Emmanuel Levinas toteaa

keskustelussa Philippe Nemon kanssa (Levinas, 37) ajattelun alkavan todennäköisesti ahdistuksesta ja hapuilusta. Jokin järkyttävä tapahtuma tai eron (erillisyyden) kokeminen, kärsimys, saa aikaan tarpeen muutokseen, herättää tiedostamaan oma tilansa. Levinas pitää kirjojen lukemista ajattelun polun aukaisijoina, kirjat muotoilevat ”nämä ensimmäiset sykäykset” kysymyksiksi ja ongelmiksi. Hän toteaa, että kirjojen kautta eletään ”oikea elämä, joka on poissa”, ne eivät ole tärkeitä vain informaation tai sanallisen oppimisen tähden, vaan ovat yksi olemisemme tapa (Levinas, 37). Kuvittelun ulottuvuus on tärkeä, koska siellä luomme uusia mahdollisuuksia. Koetinkiviä kivun lisäksi ovat erilaiset tilanteet, ihmiset ja muut ulkoapäin tulevat haasteet, kuten sosiaalinen kontrolli ja paine, mutta myös sisäiset tunteet, kuten pelko ja epäily.

Huumori tuo tilanteisiin pehmeää lempeyttä ja auttaa näkemään ne kevyemmin ja uudesta vinkkelistä. Huumori voi muuttaa Koetinkiven mukavaksi pyöreäksi kaveriksi. Siihen tarvitaan myös kuvittelukykyä (mm. Levinas), joka mahdollistaa tilanteiden näkemisen toisin. Esimerkiksi kupleteissa optimismi saavutetaan karnevalismin teeman kautta (142, Henriksson), ajatellaan siis näennäiset epäonnistumiset uudella tavalla ja käännetään ne näin positiivisiksi näkemyksiksi.

Samankaltaista huumorin vapauttavaa voimaa kuvataan animaatioseikkailussa ”Viisi Legendaa” (Dreamworks 2012). Siinä lapsia ja erityisesti lapsenmielistä toivoa uhkaa painajaisillaan ja pelolla hallitseva Boogieman (suom. Mörkö), joka lopulta voitetaan voiman sijaan leikin ja naurun kautta. Samanlainen on myös J. K. Rowlingin Harry Potter seikkailuissa esiintyvä mörkö. Möröllä ei ole omaa ulkoista hahmoa, vaan se ottaa aina sen muodon, jota sen kohtaama henkilö pelkää eniten. Möröltä suojautuminen on yksinkertaista: se tulee nähdä, pukea tai muuttaa hassuksi ja lausua loitsu ”ridiculous” (suom. naurettavuus), silloin se häipyy. Ei tuhoudu, mutta lähtee pois. (Harry Potter ja Azkabanin vanki).

5 Johtopäätökset, kotiinpaluu / oivallus

"A man travels the world over in search of what he needs and returns to home to find it" George Moore

"Every day is a journey and journey itself is home." Matsuo basho

"Nature is not a place to visit, it is home." Gary Snyder

Olen opinnäytteessäni vastannut johdannossa esittämiini tutkimuskysymyksiin seuraavasti: Ensimmäiseksi olen selvittänyt oman elämän ja taiteen filosofiani ja ajatteluni muotoutumista sekä siihen vaikuttaneita ajattelijoita, taiteilijoita ja kokemuksia. Olen myös kuvannut työskentelytapaa ja sen linkittymistä näihin filosofisiin lähtökohtiin. Toiseksi olen selkiyttämisen pohjalta ja samanaikaisesti sen kanssa rakentanut filosofiani tarinalliseen muotoon matkantaitajan käsitteen ja installaatioideni kautta. Installaatioiden vertauskuvalliset nimet ja esineet ovat syntyneet tutkimukseni pohjalta ja syventäneet sitä edelleen. Kolmanneksi olen saanut peilata keskusteluissa tuttavien ja kollegoiden kanssa, kritiikeissä ja näyttelyvalvonnassa installaatioideni ja niiden pohjalla olevan ajattelun välittymistä ja resonaatioita, joita kuvaan myös näissä johtopäätöksissä. Tässä luvussa nostan esiin kehitysideoita ja jatkotutkimusaiheita sekä selvitän opinnäytetyöprosessini vaikutuksia ja merkitystä itselleni ja muille.

Matkan aikana olen tavoitteeni mukaisesti onnistunut yhdistämään tieteellistä ja henkistä ajattelua. Toisin sanoen kompassini on kehittynyt ja peilin (reflektio) pinta on kirkastunut. Kompassin kehittyminen on auttanut oppaideni selkiyttämisessä ja palautteesta avoimesti oppimisessa. Koska olen prosessin kautta saanut selkeämmän kuvan siitä, mitä ajattelen ja miksi, kykenen suhtautumaan koe-tinkiviin kevyemmin ja säilyttämään "oman tilani" eli uskon arvomaailmani ja tekemiseeni ja niiden merkityksellisyyteen. En enää pelkää pelkoa, jonka listasin huolekseni prosessia aloittaessa. Suojani ja hyveeni ovat siis kehittyneet ja olen entistä lähempänä "totuutta", joka on kätkeyty sisimpään, kuten intialaisessa kansantarina kerrottiin. Oma arvomaailmani on selkiytynyt ja olen entistä vapaampi elämään sen mukaan. Toinen listaamani haaste oli rajaus ja pelkistäminen, jotka tiesin kokemuksesta minulle vaikeiksi. Olen kehittänyt lempeyttä ja sal-

livuutta eli ymmärrystä omaan monipuolisuuteeni ja sitä kautta onnistunut selättämään tämänkin koetinkiven. Minua on prosessin aikana ohjattu valitsemaan rajatumpi aihe, jotta tutkimukseni olisi selkeämpi ja viitattu siihen, että on parempi tietää jotain syvällisesti kuin kaikesta vähän. Tämä on myös yleinen ajatus länsimaisessa yhteiskunnassa. Vaikka nämä ovat hyvin perusteltuja väittämiä, joissa totuudenkin siemen asustaa, niin minulle on ominaista ja tärkeää etsiä moninaisuudesta teemoja, jotka yhdistävät. Rehellisyyden ihanne ja omien arvojen kuuntelu on toteutunut tässäkin asiassa.

Turusen kirja arvofilosofiasta toi ajatteluuni voimakkaasti vapauttavan tuulenpuuskan, joka vei mennessään aimo osan toisenlaisten arvojen (kuin omieni) kohtaamisen haasteesta. Myös Tanja Tiekson väitös kokeellisuuden ideasta musiikin avantgardemanifesteissa vakuutti minut vahvasti avantgardistien ja kokeellisen ajattelun tarpeellisuudesta, ja julistuksellisuuden mahdollisuuksista. Pinkola Estes'n Villinaisen arkkityyppi ja Levinasin etiikka nostivat sanoiksi jotain minussa pitkään muhinutta keitosta.

Prosessissa on ollut arvokasta se, että olen saanut tehdä asioita, jotka ovat minusta kauniita, hyviä ja totuudellisia. Olen myös saanut opiskella hyvien opettajien avulla. Itseluottamukseni taiteilijana, ajattelijana ja tekijänä on huomattavasti vahvistunut. Siinä syntyi myös paljon ideoita uusiin teoksiin ja tutkimuksiin. Tästä olisi luontevaa jatkaa syventymään intuitio-tutkimuksiin, joita on viime aikoina ilmestynyt useita (mm. Asta Raamin *Älykäs intuitio*, 2016).

Opinnäytetyöni voi tarjota sen lukijalle avartavia katsontakantoja kauneuteen, hyvyyteen, totuuteen ja vapauteen. Se voi myös avata uusia ajattelun polkuja ja lähestymistapoja tekemiseen ja prosesseihin, erityisesti kartta-metodin ja geometrisen ajattelun käsitteiden kautta. Muutenkin tässä tutkimuksessa olen käsitellyt paljon hiljaisuuden ja sallimisen voimaa, joka voi olla huutoa ja pakottamista paljon voimakkaampaa, etenkin tässä meluisassa ajassa. Ekologisuus on voimakkaasti läsnä tutkimuksessani filosofian, ideoiden, materiaalien ja niiden työstämisen kautta.

Yllätyin, että minua jännitti todella paljon avajaisissa ja kritiikeissä, vaikka olen kokenut esiintyjä. Yllätyin myös siitä, että opinnäytetyöprosessi ei aiheuttanut minulle suurta stressiä, vaan olen oppinut aikatauluttamista ja kaaoksen sallimista osaksi matkaa. Tähän auttoi myös opintojen alussa tekemämme ennakkotehtävä, jossa piti määritellä tavoitteensa, haasteensa, onnistumisensa, ilon aiheensa ja yllätyksensä. Tein tehtävän tosissani ja vakavuudella, koska syyllisyys ensimmäisen lähiviikon viettämisestä Intiassa painoi jonkin verran. (Sekin osoitautui siis merkitykselliseksi.) Tehtävä ja sen hyvin tekeminen antoivat suunnan koko opinnäytetyöprosessille.

Huomasin näyttelyn avajaisissa, kritiikissä ja näyttelyä valvoessani vahvasti sen, että installaatio tarjoaa monen tasoisia kosketuspintoja eri-ikäisille ja tyyppisille kohtaajille. Pienet lapset menevät estoitta kokeilemaan Resonaatio-instrumenttia, koskettavat sen osia ja tuottavat mielellään sillä ääniä. Moni musiikillisesti suuntautunut ihminen tuli luokseni juttelemaan nuottien kutsumana, osalle avasin sisältöä, osalle se aukesi välittömästi. Kritiikissä minulta kysyttiin molempien installaatioiden tarpeellisuutta ja niiden linkittymistä yhteen. Osa myös koki instrumentin ja nuottien jäävän irrallisiksi toisistaan ja tuottavan epäselvän viestin. Sen myötä aloin ajatella asiaa, ja kokemuksen kautta olen vakuuttunut, että kaikki osat ovat tarpeellisia (paitsi tahtipuikko, tästä lisää myöhemmin). Resonaatio-instrumentti on erittäin tärkeä Hyveiden matkantaitaja–installaation kannalta, sillä se on ihmisille helpommin lähestyttävä ja ikään kuin virittää avautumaan asialle. Se sallii tulla matkan osalliseksi, koskettamaan ja tulla kosketetuksi. Teokseni ovat monitasoisia ja on totta, että kaikki tasot eivät avaudu kaikille, varsinkaan välittömästi. Kohtasin kuitenkin niitä, joille aukesi hyvin paljon ja se sai heidät ajattelemaan omaa elämäänsä. Eräs heistä sanoi näin: ”Jotta voi tulla kosketetuksi, sille tulee olla avoin”.

Minulle on tärkeää ja merkityksellistä taiteilijana kohdata ja kuulla katsojia. Olisin voinut viettää enemmänkin aikaa valvonnassa. Se toi vastauksen kolmanteen tutkimuskysymykseeni, joka liittyi katsojan ja teosten välillä tapahtuvaan reflektioon.

Huomasin myös, että viime hetkellä, kun paine ja jännitys kasautuivat, aloin epäillä itseäni ja tekemiäni valintoja sekä teoksiani. Aloin kyseenalaistaa teoksieni ymmärrettävyyttä ja tein ”paniikissa” ratkaisuja toisten ehdottamana ja niitä kyseenalaistamatta. Havaitsin ne näyttelyn avajaisissa ja palautteen pohjalta epätoimiviksi ja muutin sen, mikä oli muutettavissa. Ne aiheuttivat hämmennystä ja johtivat kokijaa eri suuntaan kuin, mihin olin tarkoittanut. Nyt jättäisin Resonaatio-instrumentin tahtipuikon kokonaan pois, sillä se ei tuo teokseen mitään olennaista lisää, vaan lähinnä vie ajatuksia harhapoluille. Lisäisin nyt teoslistat näyttelyyn, sillä teoslaput seinällä eivät toimineet. Teoslistat olisivat auttaneet ihmisiä Resonaatio-instrumentin runojen ja riipuksien yhdistämisessä. Näyttelykävijät eivät löytäneet teoslappuja seinällä. Sain myös palautetta, että ne oli sijoitettu liian alas ja kirjoitettu turhan pienellä fontilla vanhempia kävijöitä ajatellen. Resonaatio-instrumentti toi riipukset (jotka olen tehnyt jo vuonna 2011) uuteen syvempään kontekstiin, ja ne saivat sitä kautta lisää arvoa.

Hyveiden matkantaittaja installaatio on hiljaisempi teos ja se kärsi eniten tilasta, johon se oli pystytetty. Mielestäni ryhmämme näyttelyn pystytys jäi lopulta melko pinnalliseksi eikä siihen syntynyt kokonaistarinaa. Ripustussuunnitelma tehtiin nopeasti juurikaan sisältöjä miettimättä tai niihin perehtymättä. Nyt ripustus on visuaalisesti ihan toimiva, mutta työt eivät kommunikoi keskenään. Siihen olisi kuitenkin ollut paljon mahdollisuuksia (siis jos olisimme varanneet siihen aikaa). Itse en osannut selkeästi kertoa tai miettiä, minkälaisen tilan installaationi tarvitsevat, koska tämä oli ensimmäinen kerta, kun sellaisia rakensin. Mietin myös olisiko jokin pieni äänellinen tarina installaatioiden kokonaisuudesta avannut ajatuksiani paremmin. Tämä on yksi kehitysmahdollisuus. Jo teoksien valmistusvaiheessa pohdin videon ja äänen tuomista Hyveiden matkantaittajan yhteyteen. Videossa olisin kuvannut paperin taittelua, mutta suljin sen pois resurssien ja työn rajauksen tähden. Jatkossa se voisi olla ihan oma teoksensa. En kaipaa sitä installaatioon, mutta ääntä jäin hieman kaipaamaan. Ajatukseni oli tehdä äänite, jossa kuiskailisin hyveisiin liittyviä toivomuksia. Tämä ajatus sopii minusta edelleen installaatioon. Asettamalla Suojan laavun muotoon teltan asemesta voisin tukea sen ajatusta paremmin. Laavusta on avarampi näkymä myös ulkomaailmaan. Se auttaisi ymmärtämään, että kyse ei ole individualistisesta maailmankatsomuksesta, jossa sulkeudutaan omaan maailmaan mietiskelemään, vaan

vuorovaikutuksellisesta vastuullisesta vapaudesta. Toivon, että laavussa voisi istahtaa ja siellä voisi kuulla hiljaisia toivomuksia.

Turunen toteaa kirjassaan, että ”kasvattaja on arvokkaan taiteilija” (Turunen 1992, 248). Jään miettimään, onko taiteilija sitten arvokkaan kasvattaja? Uskon, että on. Taiteilija on (tai voi olla) taikuri ja alkemisti, joka muuttaa epäjalon metallin kullaksi, luo merkityksiä ja lisää merkityksellisyyttä monien ihmisten elämään. Tarinankertojat ovat samanlaisia. He säilyttävät kulttuuriemme henkisiä aarteita. He luovat sisältöä arkisiin ilmiöihin ja johdattavat satumaiseen maailmaan, jossa taika ja keijukaiset ovat mahdollisia. Eikä se maailma ole kovin kaukana, se voi olla keittiön pöydällä lasin jättämässä jäljessä tai kevätauringon paljastamissa pölyhiukkasissa. Taiteilija voi auttaa muita näkemään niissä kokemansa kauneuden, totuuden ja hyvyyden.

6 Kuvat

Kuva 1: Maa sarjasta elementit. Veera Metso.

Kuva 2: Keskiö-kartta. Veera Metso.

Kuva 3: Kasvukaavio. Veera Metso.

Kuva 4: Noaidi-kartta, Matkantaittajan aiempia vaiheita. Veera Metso.

Kuva 5: Resonaatio-instrumentti installaatio. Veera Metso

Kuva 6: Resonaatiot. Kuvaaja: Laura Gelmi.

Kuva 7: Nuotit. Veera Metso

Kuva 8: Hyveiden matkantaittaja installaatio. Kuvaaja: Laura Gelmi.

Kuva 9: Opas-sauva. Kuvaaja: Laura Gelmi.

Kuva 10: Opas-sauvan lastut. Kuvaaja: Laura Gelmi.

Kuva 11: Kompassi. Veera Metso.

Kuva 12: Kompassi pusskassaan. Veera Metso.

Kuva 13: Suoja, yksityiskohta. Veera Metso.

Kuva 14: Suojan kulma näyttelyssä. Kuvaaja. Laura Gelmi.

Kuva 15: Koetinkivi Hyveiden matkantaittaja installaatiossa. Kuvaaja Laura Gelmi.

Kuva 16: Koetinkivi Hyveiden matkantaittaja installaatiossa. Kuvaaja Laura Gelmi.

7 Lähteet

DOSTOJEVSKI FEDOR 1993. Idiootti. *Karisto*

BIEDERMANN HANS 1996. Suuri symboli kirja. Toim. Pentti Lempiäinen. *WSOY*.

FRANKL VIKTOR E 2002 (1959). Ihmisyysden rajalla. *OTAVA*.

HART WILLIAM 1987. The Art of Living. Vipassana Meditation as taught by S. N. Goenka. *Harper One*.

HARMAJA SAIMA 1942. Saima Harmaja. Kootut runot sekä runoilijakehitys päiväkirjojen ja kirjeiden valossa. 3. painos. *WSOY*

HENRIKSSON LAURA 2015. Laulettu huumori ja kritiikki J. Alfred Tannerin, Matti Jurvan, Reino Helismaan, Juha Vainion ja Veikko Lavin kuplettiäänitteillä. *Helsinki: Suomen Musiikkitieteellinen Seura*.

JANSSON TOVE. Muumi-kirjat.

KALHAMA PILVI, LAINE INKA, PALOVAARA IIA, PENTTILÄ TIINA, VÄHÄSARJA MARIA, WIIK PERNILLA 2017. Joseph Beuys -Toisin ajatellen. *Espoon modernin taiteen museo, EMMAn näyttelyjulkaisu*

LEINO EINO 1982. Hymyilevä Apollo. 6. painos. *OTAVA*

LEVINAS EMMANUEL 1996 (1982). Etiikka ja äärettömyys. Keskusteluja Philippe Nemon kanssa. *Gaudeamus*.

- MANIK DHYAN 2001. Tarot. Klassinen oraakkeli. *Unio Mystica, Helsinki*
- MC FADDEN STEVEN 1996 (1994). The Little Book of Native American Wisdom, compiled by Steven Mc Fadden. *Element Books.*
- PINKOLA ESTES CLARISSA 2015 (1992, 1995). Naiset, jotka kulkevat susien kanssa. Villinaisen arkkityyppi myyteissä ja kertomuksissa. Suom. Nina Valta-virta. 3. painos. *Basam Books.*
- PULKKINEN RISTO 2014. Suomalainen kansanusko. Shamaaneista saunatont-tuihin. *Gaudeamus.*
- ROWLING J. K. 2000. Harry Potter ja Azkabanin vanki. suom. Jaana Kapari. 3.painos. *Helsinki: osakeyhtiö Tammi*
- ROWLING J. K. 2007. Harry Potter and the Deathly Hallows. First edition. *Bloomsbury*
- SARASTE PÄIVI 2006. Suuntana vapaus. Alexander-tekniikan perusajatuksia: laulaminen ja äänenkäyttö Alexander-tekniikan valossa. *Kuopion Alexander tek-niikka.*
- TIEKSO TANJA 2013. Todellista musiikkia. Kokeellisuuden idea musiikin avant-gardemanifesteissa. *Helsinki: Poesia.*
- TOLKIEN J. R. R. 2001 (1954-55). Taru sormusten herrasta. 23. painos. *WSOY*
- TURUNEN KARI E.1992. Arvojen todellisuus. Johdatus arvokasvatukseen. *Atena Kustannus Oy ja sairaanhoitajien koulutussäätiö.*
- RELVE HENDRIK 2002, Puiden juurilla. Puut ja pensaat luonnossa ja kansanpe-rinteessä. *Atena*
- VOLTAIRE 1973 (1759). Candide. 3. painos. *TAMMI*
- WESTIN BOEL 2008. Tove Jansson. Sanat, kuvat ja elämä. *Schildts*

Internet:

veda: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Veda-kirjat>. Luettu 4.4.2018

www.dhamma.org. Tarkistettu 4.4.2018

https://fi.wikipedia.org/wiki/Jacques_Brel. Luettu 2.4.2018

<https://www.youtube.com/watch?v=pZpTXJap6Fg>. Jacques Brel: Le Moribond.
Katsottu 5.4.2018

<https://www.youtube.com/watch?v=RWTtk6URvR8>. Jacques Brel dokumentti.
Katsottu 5.4.2018

www.vocabulary.com. luettu 28.8.2017

www.intwoinfinity.com. Tarkistettu 4.4.2018

kurssit:

10 päivän vipassana meditaatio -kurssit (S. N. Goenkan opetuksen mukaan) kesällä 2009 (Barcelona) ja 2010 (Nyköping), talvella 2011 (Nyköping) ja 2012 (Vihti). www.dhamma.org

Mustan ja valkoisen teatterin festivaali. Klovneria-työpaja. kesäkuu 2017. Imatra

Suullinen tiedonanto:

KHANDU PEM 2015 Patnem, Goa, Intia.

RASTAMO HELVI 23.10.2017 Kotkassa. *Vihreä Oksa*, Mirjami Lähteenkorvan runo. (Oma äänite).

SETHI MANAV 2013 Patnem, Goa, Intia.

Elokvat ja dokumentit:

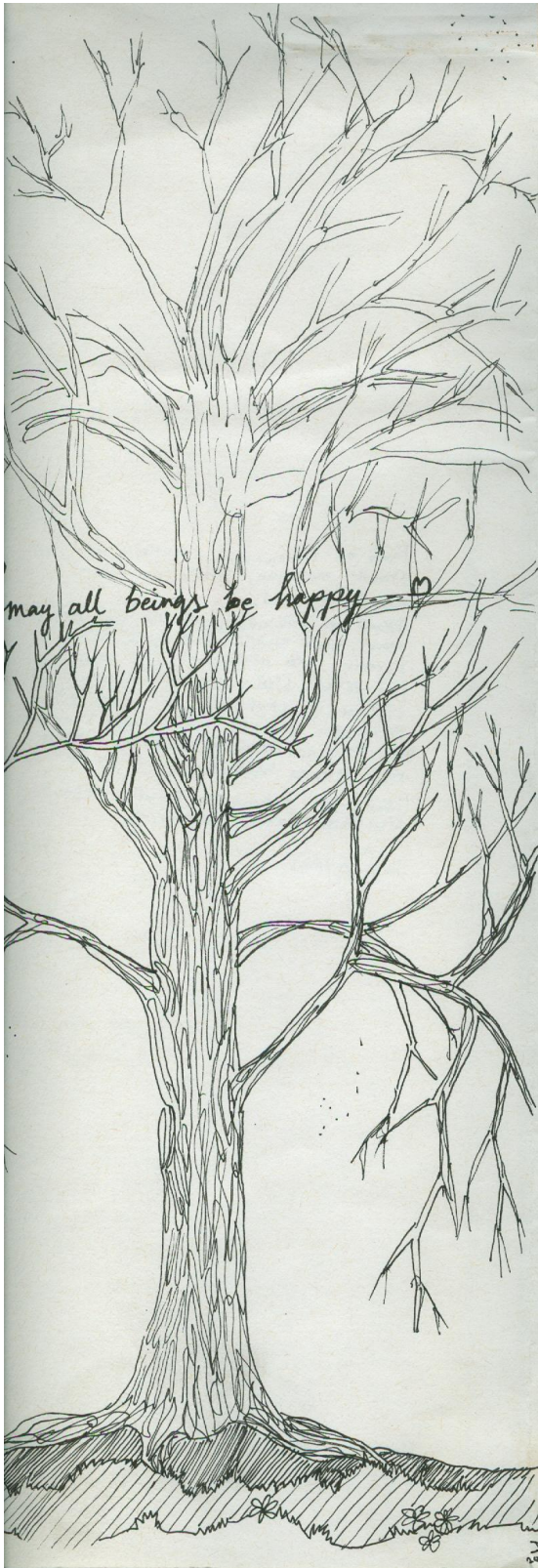
CHAPLIN CHARLES tuotanto: Chaplinin poika 1921. Kultakuume 1925. Kaupungin valot 1931. Nykyaika 1936. Diktaattori 1940. *United Artists*

Chaplin (elokuva) 1992. Ohjannut Richard Attenborough.

Viisi Legendaa (*Rise of the Guardians*) 2012. Ohjannut Peter Ramsey. *Dream-works*.

JACQUES BREL en public. Les adieux à l'Olympia 1966 ja Brel à Knokke. Dvd-kokoelma 2008. *Universal*.

10 Paramis. 10 hyvettä S. N. Goenkan opettaman vipassana meditation mukaan.

may all beings be happy ☺

the ten Paramis - the perfections

Dana - Generosity
May I be generous and helpful

Sila - Morality
May I be well-disciplined and refined in manner
May I be pure and clean in all my dealings
May my thoughts, words and deeds be pure

Nekkhamma - Renunciation
May I not be selfish and self-possessive but selfless and disinterested
May I be able to sacrifice my pleasures for the sake of others

Panna - Wisdom
May I be wise and able to see things as they truly are
May I see the light of truth and lead others from darkness to light
May I be enlightened and be able to enlighten others
May I be able to give the benefit of my knowledge to others

Viriya - Effort
May I be energetic, vigorous and persevering
May I strive diligently until I achieve my goal
May I be fearless in facing dangers and courageously surmount all obstacles
May I be able to serve others to the best of my ability

Khanti - Patience
May I be ever patient
May I be able to bear and forbear the wrongs of others
May I be ever tolerant and see the good and beautiful in all

Sacca - Truthfulness
May I ever be truthful and honest
May I not hide the truth to be polite
May I never swerve from the path of truth

Adittthana - Determination
May I be firm and resolute and have an iron will
May I be as soft as a flower and as firm as a rock
May I ever be high-principled

Metta - Loving-kindness
May I be ever kind, friendly and compassionate
May I be able to regard all as my brothers and sisters and be one with all

Upekkha - Equanimity
May I be calm, serene, unruffled and peaceful
May I gain a balanced mind
May I have perfect equanimity

May I strive to be perfect
May I be perfect to serve

LIITE 2

TEOSTIEDOT, KAAPELITEHDAS, PURISTAMO 21.3.-5.4.2018

Resonaatio-instrumentti

installaatio, 2018

riipukset, nuotit (runot), nuottitelineet, (~130x200x96 cm)

hinta: sopimuksen mukaan

Isoäiti, 2011-2018

360 €

koivu, puuvilla, puutappi
(11x23x7,5 cm)

*Luulin nähneeni tämän paikan,
astuneeni sen maata
katsoneeni sen leiskuvaan horisonttiin,
raivanneeni keuhkoillani
savusta raskasta ilmaa*

Mutta se olitkin sinä.

Tunnekuuhu, 2011-2018

360 €

leppä, puuvilla, puutappi
(118x17x10 cm)

*Tummassa valossa
juuret jatkuvat näkökentästä sivuun
ja siitäkin kauemmas
työntyvät pintaan reaktioina,
kun rauhallisuuden massa väistyy
vaikutukset ihmisistä, joita en koskaan
tavannut, kokemuksista, joita en kokenut*

silti johonkin ne päättyvät.

Eräs nuorukainen, 2011-2018

360 €

koivu, puuvilla, puutappi
(18x18x8 cm)

*Tämän huoneen hämärässä
hipaisin valkeaa hehkuasi
pisarat ja kaarevat pinnat
eivät lakkaa vaikuttamasta
vaikka suljen silmäni.*

Täydellisyyden hetki II, 2011-2018

300 €

koivu, pellava
(10x16x5 cm)

*Olen pitänyt sinua tässä
missä lyönti on kovaa
ja rytmi vilkasta
koskin kunnes muutuit silkiksi
ja hiljaisuus laskeutui sen todistajaksi.*

Täydellisyyden hetki I, 2011-2018

koivu, pellava
(10x7x4 cm)

yksityisomistuksessa

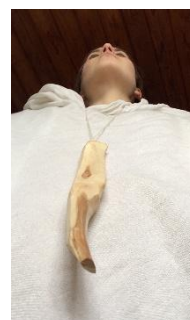
*Kaikuina kantoivat äänet tähän,
missä oli aivan hiljaista
varjojen värehtivä keinunta seinällä
muuttaa muotoaan pysähtymättä*

Minua ympäröivät vastaukset, joihin pitäisi löytää oikeat kysymykset.

Perhe I, osat I-IV, 2011-2018

koivu, puuvilla, pellava
(26x12x7 cm; 15x7x5 cm; 20x3x3 cm; 17x10x5 cm)

340 €/ osat I-III ja 280€/ osa IV

Jokaisella on oma osansa.

Perhe II, osat II-V, 2011-2018

koivu, pellava
(12x3x2 cm; 19x8x5 cm; 30x11x4 cm, 20x2x3 cm)

300 €/ osa

Side joka pitää.

Hyveiden matkantaittaja

installaatio, 2018

hinta: sopimuksen mukaan

SUOJA

2018

taiteilijan taittelema paperi, paju
puuvilla

164x112 cm

oma tekniikka, ompelu

1500 €

OPAS

2018

leppä, mänty

170x22 cm

veistos

810 €

KOMPASSI

2018

taskupeili, obsidiaani, nahka

halkaisija 6 cm

kiventyöstö, ompelu

270 €

KOETINKIVI

∞

luonnonkivi

52x32x42 cm

1 440 000 €

LIITE 3: Nuotit eli runot

Isoäiti

Dramaattisesti V.M. Melso

Luulin äänneeni vaimon paljasta tunteen sen
tuo kaatsoo sen ikuiseen horisonttiin
iväänsä keuhkoillani ovusta sketsiin
mutta se olihkin siinä

um m m p

p pp u m

Perhe II

V.M. Metso

vakavuudella

s i d e j o k a

n i t t e n

Perhe I

trad./Metso

staattisesti

j o k a i s s e l l a n o m

dim.

a o s a n s a

Eräs Nuorukainen

V.M. Metso

Haltioituneesti *pp*

Tän ä n ha on ee n ha m ä ras sä hi pais i n
huuuii

Cresc.

v al ke aa h e h k u e si p i s ä r ä t ja k ä r e vat
kaarevat

mp

p i n n ä t e i v ä t l a k k a a v a i k u t t a m ä s t ä v a i k k e
vaikutta

rit. *ppp*

s u i j e n. s i m ä ni
simäni

Täydellisyyden Hetki I

Avistellen *P* *V.M. Metso*

treble: kai kullu ka n tei vat su et tähän, m is sä oli aivan
bass: uina vai vat net h a n n e t

treble: hil jais ta varjo jen v e t v e k a i n a n ta sein ä
bass: v v v v v v v v

treble: is 4 muu taä mo t a a n p y s s ä t t ä m i a u a y m ä i i v ä t
bass: v v v v o a a n y m ä i i v ä t

treble: vast euk set, joihin pitä si i y t a a oikea t kysy nyk set
bass: o i k e a t

Täydellisyyden Hetki II

lempästä V.M. Metro

u i t e n   v i t t a n y t   s i n   t ä s s ä   m i e s s ä   l y o n t i

f   *>*   *accel.*

n k o v a   j a   r y t m i v   i k a s t e   k o s k i n

p   *ppu*   *m*   *t r r r*   *r t r r t r r*

p

k u m m e s m u u t u i t   s i l k i k i s i   j a   h i l j a i   s a u s

s i l k i k i s i

t a s k e u t u i   s e n   t a s t a   a k s i

t o   o i s   t a   j   a k s i

Tunnekuohu

köhkeästi *P* V.M. Metso

Tuumassa valoissa juuret jätkevänäkö.
mmassa a juuret

kenties täsi vuon ja siitäkunn kauemmas tyshly
ty g n t y. vät

vät pintaan *f*

eaktio ne kun rauha ilis uuden nassa vaisty
p in t a a n rau h a l

cresc. *ff*

v al kuit kset joi ta en ko saan tavan aut kokemuksista
y lis uu s v äis t y

Handwritten musical notation for the first system. The treble clef staff contains the lyrics "joi" (with a slur) and "ko kenut" (with a slur). The bass clef staff contains the lyrics "ko kenut".

Handwritten musical notation for the second system. The treble clef staff contains the lyrics "vapasta improvisaatiota" and "ilakoiden". The bass clef staff is empty.

Handwritten musical notation for the third system. The treble clef staff contains the lyrics "siti" (with a slur) and "jo nonkin". The bass clef staff contains the lyrics "siti".

Handwritten musical notation for the fourth system. The treble clef staff contains the lyrics "n e" and "tt y". The bass clef staff contains the lyrics "n e" and "tt y".

KIITOS

Sirpa Ollikainen

Innostuneisuudesta, osuvista kysymyksistä, ilosta ja kyvystäsi auttaa purkamaan rajoittavia uskomusrakennelmia

Denise Ziegler

Kannustuksesta ja kommentteistasi

Radoslaw Gryta

Luottamuksesta, rohkaisusta ja kokemuksellisesta tiedosta

Eero Viitanen

Ajatustenvaihdosta ja inspiroivista keskusteluista

Veera Kulju

Hypähtelystä, tantsahtelusta, naurusta, tuesta ja näkemyksistäsi

Tommi Ollikainen

Vapaudesta, tuesta, ymmärryksestä ja totuuden peilistä